

ВІСНИК THE HERALD

-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно - політичний місячник

З М І С Т

Становище до большевицьких святкувань 50-річчя Жовтєвої контрреволюції	1
Микола Щербак — Короткі вірші	3
Д. Донцов — „Модерні” субслови в новому кожуху	4
Марко Босслав — Україна славою засвітить	7
Д-р М. Кушнір — Елементи психіки нації	8
Лев Шанковський — Большевики про УПА	11
В. Золоторіг — Голоси по тім боці	15
Леонід Полтава — Документи свідчать	19
П. Шандрук — Боротьба на Середньому Сході	23
Нестор Ріпецький — Москва жахається тіні своїх злочинів	26
О. Керч — ЕКСПО — 67	27
П. Григорчак — Занепад громадської етики	28
Вол. Гаврилюк — рецензії	30
Концепція АБН як політична база Світової Антикомуністичної Ліги	31
Актуальні події	31
Хроніка святкувань 25-річчя створення УПА	32

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

Немає української родини без української книгозбірні!

Немає української книгозбірні без видань ООЧСУ!

ПРОГОЛОШУЄМО ВИПРОДАЖ КНИЖОК ЗА ГОТІВКУ

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постать, стор. 32	0.50	В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	П. Мірчук: З мого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.25
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	0.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, стор. 80	0.50	П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25
Е. Маланюк: Остання весна (поезія), стор. 104	1.50	П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00
✳ Історія Русів, стор. 346	3.00	С. Збараський: Крути, стор. 104	1.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00
Д. Донцов: Правда Прадідів великих, стор. 95	0.50	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дії)	1.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторінок 100	0.50	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дії)	1.00
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	М. Островерха: На закруті, стор. 142	2.00
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську історіографію, стор. 87	1.50	М. Островерха: Великий Василяннин, стор. 48	0.50
А. Княжичинський: На дні ССРСР, стор. 232	2.75	М. Островерха: Гомін з далека, стор. 127	1.50
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман), сторінок 288	3.75	О. Вабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	О. Запорожець: В одвічній боротьбі, стор. 370	2.00
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніг, сторінок 44	0.50	Хосе Ортега: Вунт мас	2.00
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторінок 154	1.25	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
М. Щербак: Вагаття (лірика), стор. 64	0.75		
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25		
В. Гришко: Панславизм в советській історіографії і політиці, стор. 37	0.25		
В. Кравців: Людина і воєк (сл. п. Р. Шухевича-Чупринки), стор. 31	0.25		
РІЧНИКИ „ВІСНИКА” за 1960, 1961, 1962, 1963, 1964 (тверда оправка)	6.00		
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.15		
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50		

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
N. Chirovsky: The Economic Factors in the Growth of Russia	3.75
N. Chirovsky: Old Ukraine	7.00
N. Chirovsky: The Ukrainian Economy	1.50

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K

P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК

СТАНОВИЩЕ ДО БОЛЬШЕВИЦЬКИХ СВЯТКУВАНЬ 50-РІЧЧЯ ЖОВТНЕВОЇ КОНТРРЕВОЛЮЦІЇ

Володарі російсько-большевицької імперії відзначають 50-річчя перехоплення влади в свої руки й заведення нової тиранії в останній колоніальній державі світу в ССРСР. Згідно з своїми диктаторськими звичаями, КПСС задалегідь видала накази й директиви в формі тез, закликів і різномірних повчань про те, якими вигадками слід приелонювати історичну правду про жовтневу контрреволюцію; якими обманами й вивісками прислонювати 50-річчя винищення і русифікацію неросійських народів; і — врешті — які завойовницькі напади, адміністративно-колонізаторські підкорення і технічно-мілітарні та промислові приготування для підбою світу коштом експлуатації власних мас треба славити як оборону миру, оборону прав покритвджених і „прогрес для всього людства”, та як з вдячністю вихвалити за них 50-річну диктатуру московських тиранів.

Не зупиняючися над докладним змістом большевицьких тез і закликів, ані над широким матеріалом дбайливо призбираних самопохвал і ошуканств, перейдемо до найбільш суттєвих справ. Вони стосуються двох груп проблем: перекручування фактів історичного минулого; вихвалення та маскуванню сучасного стану в ССРСР.

I.

У фальшуванні історичних фактів не вигадано нічого нового. Після 50-річних „виправлювань” історії, енциклопедій і шкільних книжок, після перекидання вини за давніші роки кривавого терору учнями Сталіна на свого вчителя не стало відваги дозволити відкрито оголошувати правду про об’єктивні факти 50-річної історії російсько-большевицької імперії. Історичної правди виявляти не дозволено тому, що вона загрожувала розвіяти заслону брехні про роллю й характер російських імперіялістів з КПСС також у попередніх десятиріччях, а це утруднило б тепер ховатися за вивіску „авангарду пролетарської революції” і притасно продовжувати історично виявлені злочинні методи своїх попередників для збереження диктаторської влади.

Матеріали і огляд Світової Конференції Вільних Українців у Нью Йорку — в наступному числі „Вісника”.

Отже, залишилася стара метода: ширити історичні перекручення і промовчувати невідгдані історичні факти.

Хвалена большевиками „велика жовтнева соціалістична революція, що відкрила нову епоху всесвітньої історії”, була не революцією, але контрреволюцією групи спритних змовників з допомогою чужоземних сил. Царська імперія завалилася 8 місяців раніше під ударами демократично-республіканських і національних революційних сил. На організування цієї революції, що в березні, а не в жовтні 1917 року, створила початок нової епохи в історії сходу Європи, большевицькі провідники не мали впливу, перебуваючи або по в’язницях, або на еміграції, з Леніном і Троцьким на чолі.

Імперіялісти кайзерівської Німеччини, впевнившись, що завалення царату не заломило воєнного фронту і знаючи, що Ленін є противником війни, перепачкували 32 большевицьких агітаторів з Швейцарії через Швецію і Фінляндію до Петрограду в квітні 1917 року. Берлінський уряд виплатив адвокатові Володимирові Ільичу Ульянову-Ленінові мільйони золотих марок, щоб уможливити висланій групі організувати диверсію й хаос проти нездарного революційного уряду Керенського.

Використовуючи помилки і недотримані обіцянки цього уряду, група Леніна прислала частину знеохочених трирічною війною солдатів і матросів вимогами негайного миру; малоземельних селян — облудним газлом про націоналізацію землі, замість якої потім большевики провели вивласнення та удержавлення землі, перетворивши селян у колгоспних і радгоспних кріпаків; врешті підманула неросійські народи, визнавши за ними право на національне самовизначення аж до відокремлення, яке було суперечне з дійсними політичними плянами большевицької централізації.

Поваливши уряд Керенського, Ленін розігнав парламент, негайно заборонив пресу й організації правого напрямку, а трохи згодом також меншовицьку і соціал-революційну діяльність, зцентралізував монопартійну владу в руках Російської Комуністичної Партії (большевиків) і в російській Раді Народніх Комісарів, покликав до життя спеціальний апарат терору ЧеКа під керівництвом Дзержинського, вислав большевицькі армії на підкорення усамостійнених неросійських народів, виповів війну Україні.

Такий був історичний початок „великого жовтня”, початок обновилення російського деспотизму й імперіалізму в нових, більшовицьких формах.

Тимчасове погодження більшовицької Росії і міжнародне визнання нею незалежності національних держав Польщі, України, Литви, Білоруси, Латвії й Естонії було наслідком силової неспроможності втримати ці народи в складі оновленої більшовиками московської імперії. Гасло миру не було програмовою метою „мудрої ленінської національної політики”, лише тактичним підступом. Вже через десять днів після захоплення влади Ленін оголосив війну самостійній державі українського народу, який, не питаючися дозволу Москви в поваленого Леніном російського уряду Керенського, ані в контрреволюціонерів з Петроградського Наркомату, створив за правом самовизначення українську державу на своїй землі.

II.

Створений російськими більшовиками Советський Союз має лише зовнішні ознаки інтернаціонального союзу народів, а за змістом ССРСР — це расистська унітарна великодержавна росіяні. З соціального погляду ССРСР за формою є нібито безкласовим суспільством, але за змістом — двокласовим, деспотично керованим упривлейованою класою російських імперіалістів та їхніх прислужників, яка складається з партійної, адміністративної й поліційної верхівки, та з другої класи — економічно експлуатованих і соціально упосліджених робітників, колгоспників і трудової інтелігенції.

Саме створення тієї держави 30 грудня 1922 року було глумом над засадами волевиявлення громадян і народів. Депутація Російської СФСР, що мала 52% населення, мала аж 77,9% голосів. Подруге, влада в збройно підкорених червоною армією Україні, Закавказькій Федерації і Білорусі вислала, як депутатів на I З'їзд Советів, членів місцевих комуністичних партій, які і формально і фактично були територіальними відділами Російської Комуністичної Партії (більшовиків). Отже, депутати на З'їзді, що „добровільно з'єднав” українські та інші народи з РСФСР, не були правними репрезентантами волі тих народів, але звичайними відпоручниками ЦК Російської КП(б).

Принцип єдності політичної влади і принцип „демократичного централізму” були оголошені стрижнем конституції ССРСР для того, щоб забезпечити комуністичній партії диктаторську роллю в державному, суспільному, господарському і культурному житті. „Демократич-

ний централізм” згори виключає легальну можливість неросійським народам скористати з формального права виступу із складу Советського Союзу.

У висліді шовіністичного підходу московських імперіалістів до неросійських народів процес русифікації накинено всім народам ССРСР. Національні культури підупали, а росіяни зайняли ключеві позиції в усіх ділянках неросійських республік Советського Союзу. Міста й економічно важливі райони цих республік заселено у великій мірі росіянами, а корінне населення, головне молодого віку, систематично виселюється в азійські простори. Все це, як теж фізичне винищування шляхом кількарізових голодів та терористичними акціями ЦК КПСС, ЧеКа-НКВД-КГБ зменшило природний приріст неросійських народів та автоматично збільшило число перевагу росіян. Коли до 1913 р. росіяни становили лише 43% всієї кількості населення царської імперії, то в 1959 р. їх відсоток збільшився до 54,65%. До цього образу слід додати, що російська мова витиснула неросійські мови з найважливіших ділянок державного, суспільного та наукового життя і щораз більше неросіяни уважають російську мову за матірню.

Не лише під національним, але й під соціальним та економічним оглядом советська влада створила відносини, які не мають нічого спільного з програмою соціалізму і є запереченням соціального поступу й економічної рівності. Господарська політика воєнного комунізму з часів розхваленої індустріалізації й колективізації, що знищила близько 8 мільйонів українців, не дала працюючим ані добробуту, ані соціальної справедливості. Замість того вона утвердила позицію панівної класи російських великодержавних вельмож, які політично, соціально й економічно виконують жорстокішу роллю в повоєнному періоді московської імперії, як поміщики, капіталісти і царські чиновники в царській Росії. Ця нова панівна класа економічно експлуатує працюючі верстви, щоб втриматися на вершинах великодержавної машини та мілітарно й політично поширити потугу російської імперії. „Великі соціальні блага” і неухильне зростання „більшовицького добробуту” виглядають через 50 років так, що робітники, колгоспники і трудова інтелігенція примушені задовольнятися заробітками, які не забезпечують мінімальних життєвих потреб. Під сучасну пору немає у світі такої цивілізованої країни, де міждодський відношення були б так поєсуті, як у ССРСР. Більшовики пожертвували мільйони людей, будуючи на свій лад „соціалізм”, щоб за 50 років довести до того, що пересічні працюючі „соціалістичного суспільства” живуть гірше за безробітних у таких капіталістичних країнах, як Англія, Швеція чи Голляндія, не кажучи вже про рабську долю каторжників по різних „поправних” і концераційних таборах.

— Такі є соціальні „здобутки великого жовтня”.

III.

Ідеологія ССРСР займає головне місце як засіб затемнення і приховування російської жадоби володіння світом прислонами марксизму-ленінізму. Вона

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

заступила традиційний московський месіанізм і стала стрижнем відновленої більшовицької російської імперії. І чим вищі апетити російських імперіялістів і менші можливості їх здійснення, тим більшу вагу надається ідеології. Ідеологічними сподіванками на післявоєнне соціалістичної перебудови світу на російський зразок державного капіталізму та облудною обороною національних прав незадоволених народів у світі, прав, які глумливо топтані в ССРСР, — більшовицькі протягом 50-ти років безуспішно намагаються відвертати увагу поневолених громадян від недостатків, насильства і несправедливості, від своїх провалів і невдач у внутрішній і зовнішній політиці, та скеровувати її до „комуністичного добробуту і щастя” майбутніх поколінь. Ідеологією вони прислонюють добробут і свавілля правлячої імперіяльної класи і, перебільшуючи соціально-економічні нестачі в некомуністичних країнах, галасливо чваняться, що Советський Союз — це „оплот миру і прогресу, твердиня дружби і щастя народів”, поневолених російськими більшовицькими. Маскуючися марксо-ленінською ідеологією, більшовицькі зображають імперіялістичне змагання Росії за її гегемонію в світі як оборону світового миру.

Саме тепер КПСС переживає затяжну ідеологічну кризу, яка почалася з смертю Сталіна ревізією догматичності сталінізму. Марксізм-ленінізм спричинив занепад суспільних, економічних і історичних наук в ССРСР і інших комуністичних країнах, у висліді чого КПСС не може знайти розв'язки пекучих проблем господарського, соціологічного і національного характеру. В ССРСР нагромадилися суперечності і наростають конфлікти, головні на культурному, національному і суспільному тлі. Перестарілі теорії Маркса про кризу капіталізму виявилися неактуальними. Теперішні капіталістично розвинені країни не тільки зуміли відвернути господарські кризи, але забезпечили зростаючий добробут працюючих і забезпечили їх кращим соціальним законодавством, ніж совське законодавство, не з любови до пролетаріату, а зі страху перед приходом соціальних криз і спротивом вільних громадян. Тому соціальна справедливість стала вихідною при розподілі національного продукту та основою політики заробітної платні, податкових систем та політики формування цін, а не пропагандивними обіцянками, як у ССРСР. Деколонізація стала вимогою міжнародної справедливості, так що навіть політично й господарсько недорозвиненим народам відкрилися шляхи до національної волі.

Більок комуністичних країн, де колись ідеологічне і політичне верховодство належало Москві, розкололося і переживає глибокий конфлікт з комуністичним Китаєм, а всередині ССРСР іде безперервний процес ерозії. Націоналізм не тільки перетривав наступ марксистсько-ленінської ідеології, але виявився ідейно непереможним і життєво незнищеним.

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД!

Микола Щербак

Короткі вірші

МУЗА

У хатині тісній, не маючи долі,
І там, біля Книжних Воріт,
Ти рвалась у простір, ти прагнула волі,
Побачити білий світ!

Побачила!.. Маш!.. Чого ж бо ти знову
Жадаси до кийвських круч,
Побачити хату, поля і діброву...
Музо, не муч!

ПОЕЗІЯ

Ти — як щастя, радість і любов,
Усмішка, і сльози, і жадання;
Ти — невтомна плоть моя і кров,
І думок прозоре проростання.

Ти — як гнів, і шепіт, і розмай...
З чим зрівняти їх, небесні звуки?
Ти — як сон, як чар і як відчай,
І мов розп'яття, повне муки...

1967

Відосередні сили зростають і набувають щораз більшого значення.

Паралельно з процесами спротиву російському верховодству, в соціалістичних країнах з кожним роком росте спротив поневолених народів підпорядкованню російському великодержавному шовінізмові, а змагання до волі щораз глибише охоплює молоде покоління. Зокрема в Україні посилюються визвольні процеси та відбувається психологічний перелом. Пролита кров воїнів Українських Арій, самостійників з СВУ і СУМ, революціонерів-підпільників ОУН, героїв Української Повстанської Армії та всіх тих незчислених синів і дочок України — культурних діячів, селян, робітників, інтелігентів, що стали в обороні своєї нації — зберегла волелюбний дух українського народу. З року-в-рік росте і міцніє гін до національної самобутності в різних прошарках українського народу і, зокрема, в мужніх серцях нового покоління.

А це звіщає наближення загибелі імперії більшовицьких тиранів, що відзначають кінцеве 50-річчя свого злочинного панування.

Постій, у листопаді 1967 року.

**ПРОВІД ЗАКОРДОННИХ ЧАСТИН
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ**

Д. Донцов

„МОДЕРНІ” СУЄСЛОВИ В НОВОМУ КОЖУХУ

„Модерний” стиль життя „прогресивного” суспільства має непереможну принаду для породи людей, обдарованих „рабським мозком” і „рабським серцем”, як їх прозвав Франко. „Модерні” убрання бітників і бітничок, порнографічна „поезія” модерних віршомазів, псевдонаука Маркса і Фройда; модерна християнська „гуманність” до бідних чорних та жовтих і дружні розмови з советськими неронами, без слова співчуття до мільйонів білих християн, обернених у большевицьке рабство; модерні „паціфісти”, що забороняють усякий спротив московській тиранії; архітектура модерних церков з пласким дахом, щоб прибити дух людини до землі й не дати йому звестися вгору до Творця; модерні цвинтарі без хрестів і школи без молитов і розп'ять, модерна культура, що вбиває дух, з гаслом „панем ет цірцензес” — „хліба і забав!” — для голоти; з політичними „круглими столами”, де засідають з одного боку вправні шахраї, а з другого — круглі дурні, — все це, що збуджує огиду у людей, вихованих на старій культурі християнського Заходу, все це притягає до себе згадану вище словами Франка породу людей.

Ця зараза не обминула й нашу еміграцію. Розлючені на націоналістів за проповідь гасла хреста на диявола і меча на поганців, гасла „Київ проти Москви”, вони, разом з большевиками, удаються до лайки і обрїхування, але в останніх часах серед цих панів з'явилися „науковці”. Це — духові нацпадки пропагаторів блудних „сучасних вогнів” часів Шевченка, які не „вчилися так, як треба”, тому й їх „мудрість не своя”. А черпають вони її у висланців Советського „Союзу”, то в „Об'єднаних” Націй, то у Маркса і Леніна, то — як у випадку, який тут розглядаю — у таких модерних „світочів”, як Давид Шапіро, Фройд або Н. Кон (не плутати з угорським Бельою Куном чи советським Феліксом Коном). З їх допомогою вони почали „науково” гризти націоналізм. Їхні духові предки за пропаганду лицарства, що було „за край наш, за церкви Божі, за люди”, — прозвали Шевченка „юроривим”, „дурним оригіналом”, а нинішні перевертні таврують за

те саме націоналістів „параноїками” за „ухили” від талмуду комунізму і „прогресизму”.

Один із таких модерних „науковців” на своїх цимбалах напався в „Листах до Приятелів” на націоналістів взагалі, на „Гомін”, на „вістниство” і на автора цієї статті, зачисляючи їх до тих „параноїків”. Лише в запалі атаки йому впала маска, відкриваючи ясно психічне обличчя тих „нормальних”, що їх „позитив”, який вони протиставляють націоналістичному „негативові”, що той „теплий кожух”, в який прагнуть вони убрати замляків, — що „не на нас він шитий” і що їх „розумне слово брехнею підбите”.

Отже, на думку того „науковця”, націоналісти є параноїки тому, що, як і ці останні, мають у голові „ілюзії, фальшиві уросення”, які „не мають опертя в дійсності”. . . Справді? А леж націоналісти, зокрема „вістниківці”, ще перед першою і другою війною перестерігали земляків проти російських демократів і соціалістів, як проти засадничих ворогів України. Чи це були якісь „фальшиві уросення”? Навпаки, ілюзії, фальшиві уросення про прихильне до нас політичне обличчя керенських і лєніних-троцьких були якраз у тих великого „розумом” „нормальних” вождів соціалістів, у звеличуваних в „Українському Самостійнику” Грушевського, „полум'яного ентузіяста” Винниченка. Були вони „нормальними людьми”, наївними ілюзіоністами чи параноїками?

Далі, відкриває цей „науковець” за шапірами й конами, що націоналістичні „параноїки” свою власну нездорову агресивність проти інших груп приписують іншим. Власне тим групам, які, — думає автор, — тієї агресивності не мали, а коли мали, то лише в уросенні націоналістів, „фашистів”. Дуже мудро сказано! Отже, виходить, що ні Ленін, ні Троцький, ні Кагановіч не мали супроти України жадної агресивності? Що це свою власну агресивність приписували їм агресивні „фашисти”-параноїки і вся воююча проти чужої орди Україна? Цікаве наукове відкриття нашого „нормального науковця”!

Тої самої думки тримається цей „науковець”

і щодо „людозненависництва”, яке до нашого народу мали валюхи, шелепіни і шварцбарти. Було воно нібито лише „фальшивим уроснням” „фашистів”, які приписували їм своє власне ненормальне „людозненависництво”. . . Це — дуже цікаве відкриття нашого „нормального науковця”!

Далі твердить він, що нормальна людина, як і „тверезий” політик „здає собі справу з вимог дійсності і може порозумітися з іншими силами”. Хто того не вмів, як „фашисти”, той параноїк, той ненормальна людина. . . Отож, згідно з цією думкою, нормальна людина, нормальний політик є, наприклад, той, хто „здає собі справу з вимог дійсності”, створеної більшовиками на Україні, і „вміє порозумітися” з ними? Розуміється, що в очах цих „нормальних людей” якимись юродивими, параноїками виглядали, наприклад, члени УПА або повстанських загонів на Україні. . .

Далі, виходить з „наукових” дослідів цього зміновіховця, що видумують параноїки-„фашисти” у своїй хворій уяві різні страшаки, наприклад, приписують деяким іншим націям якісь месіянські ідеї, ідеї „герренфольку”; що прагнуть панувати над Україною або навіть над світом. . . А тоді, під натиском такого свого уросення, „фашисти” стають нібито одержимими „хрестоносною ментальністю”, думкою боротьби не на життя, а на смерть з вигаданою ними „світовою конспірацією, керованою демонічними силами”. Це, на думку цього „вченого”, є ментальність параноїків. Нормальні бо політики певні, що з тими силами можна боротися „звичайними засобами” і йти з ними на компроміс. . . Тобто нам далі треба б іти шляхом угоди з слугами сатани в Москві, шляхом компромісу винниченків і грушевських чи марголіних, і все було б добре. . .

Нова мазепинщина, як і стара, це для тих практичних політиків фантазія параноїків. Коли, отже, ненормальні люди вмовляють у себе „теорії про світову змову езуїтів, масонів, капіталістів, комуністів, то виходить, що говорити про світову конспірацію, наприклад комуністів, є нісенітниця? Так само, як про змову на знищення християнства? Бо „зріліші уми” Давида Шапіро, Цимбалістого, Кона чи Косигіна, Тойнбі і Россела радять не робити з мужи сло-

на, не прив’язувати уваги до різних „дрібничок”, — пише наш „науковець”, — і не осмішувати себе, кричучи про зраду і ворожу небезпеку, коли хтось піде „слухати доповідь советського представника”. Бо це ж проста така собі доповідь, а не брехня і отруйна пропаганда. Бо це ж доповідь „дипломата”, не агента кремлівських душогубів. . . Так розуміють „зріліші уми”, навіть такі, в кого брата чи батька замордувала партія тих „доповідачів”. . .

Не зносять „науковці” особливо „параноїків” з колишнього львівського „Вістника” за трактування нашої доби як доби апокаліптичної, за проповідь походу проти темних сил Антихриста. „Нормальним” людям не хочеться бачити ні нових неронів, ні нових юд, пилатів та фарисеїв, ні нових колізеїв, — від них воліють вони аджубеїв. Це ж значить відкидати „тверезий розум”, коли націоналісти картають тих мудреців, що шукають „модус вівенді” з ССРСР або таврують москвофільство соціалістичної „еліти”. . . Або кричать про ворожість до України тих, які посилали орди Муравйова чи Антонова на її знищення в краю, а за кордон — валюхів, шварцбартів та сташинських. Дико, на думку „нормальної людини”, закидати ненависництво до України тих, які досі паплюжать пам’ять героїв нашої нації, Хмельницького, Гонти, Мазепи, називаючи народом бандитів і погромників — тих, які боронили Україну проти вогня і меча зайдів, що йшли обернути її в рабів свого „герренфольку”. За Шевченка гуманні вороги „людозненависництва” називали „лицарів святих” — „розбійниками”, тепер гуманні „науковці” наші прозивають їх „авантюристами” і „братовбивцями”. . .

Так само негативно ставляться до „містики”, як джерела політики, наш „науковець” та його однодумці до „претенсій” України бути авангардом народів у боротьбі за свободу і за свою Правду, а інакше вони оцінюють подібну „мегаломанію” інших. Наприклад, „Укр. Самостійник” друкує з признанням заяву голови Укр. Федералістичного Руху у Франції до ізраїльського посла в Парижі, в якій читаємо, що „Ізраїль — це вогнище західної (?) цивілізації на Близькому Сході, він мусить сповнити місію серед інших народів”. І про ту ж саму „місію” друкувала стаття „Сучасність”. . . Який

гвалт підносять вони, коли націоналістичні „параноїки” говорять про велику місію України, країни Заходу і психікою, і культурою, і релігією!

Також осуджують націоналістів ці суєслови за „містику”, за апель до віри, як великої динамічної сили в цім світі, називаючи нашу віру в чудо чимсь нереальним, а протиставлять тій вірі „зусилля тверезодумаючих людей”. Але, осуджуючи цю віру у земляків, ось що пише „Укр. Самостійник” (ч. 118): „Незчисленна еліта піонерів Ізраїлю доконала надзвичайного. Перефразуючи відомий вислів Бен-Гуріона, вони були реалістами, бо вірили в чудо”. Так само, коли я говорю про містику Києва, суєслови казяться зі злоби. Коли ж п. Райс проповідує містику і місію свого народу (в „Сучасності”), а нам радить перенести столицю до Харкова і, залишивши Київ, повернутися лицем до Москви, то жаден суєслов не протестує, навпаки, радіє...

Отже, ці „реалісти” подивляють месіянство, віру в чудо, містику — в силах зовсім не прихильних Україні, особливо у москалів, і зі злобою накидаються на тих, що словом чи ділом воскрешають нашу прадавню віру і містику старого Києва! Чи не пригадують вони старе римське прислів'я: „квод ліцет йові, нон ліцет бові” — „що дозволене Юпітерові, те не дозволене бикові”? Очевидно, відводячи Україні місце останніх.

А наприкінці викладає наш „учений” цілу життєву філософію „малої людини”, викладувану вже Шерехом, Косачем, Самчуком, Костецьким або Іванейком, протиставлячи їй „вістниківству”, націоналізмові, АБН'ові, авторові цієї статті, всім отим — як вони пишуть — „романтикам”, „бешкетникам”, „авантюристам”, „емотивістам” і „параноїкам”. А zarazом усій життєвій філософії князівської, козацької і модерної „мазепинської” України... Їй власне протиставлячи свою життєву філософію, ці „реалісти” з-правила скочуються в обійми тих ідеологічних чи організаційних груп, гаслом яких є „скачи, враже, як пан каже”. Який пан? Той „пан”, та сила, яка надає в дану годину тон сучасності, сила, ласки якої їм треба запобігати чи в СРСР чи й на еміграції. Бо та їх „філософія”, як її розвиває згаданий „учений”,

повчає нас, що український політик насамперед не сміє бути „шттивним догматиком”, не сміє жадати від програми чи ідеології „ясности”, вона може бути і „недоговореною”; реальний політик не сміє поклонятися ідеї, яка знає „так” або „ні”, біле або чорне, добро або зло. От як писав соціяліст Чернецький, що „поважні політики” в Галичині це були ті, що були раз одними „філами”, раз „другими”, гітлерівцями, потім „радянофілами”. Або, як повчав „сучасник” Костецький — що не вільно казати „або християнство або атеїстичний комунізм”, бо є добрі люди і там і тут... Правда, Ісус завжди жадав активної боротьби Добра зі Злом, Правди з Брехнею, не зносив тих „ні гарячих ні холодних”, прирікаючи, що викине їх Господь з уст своїх... То це, мовляв, поверховне тлумачення Христової науки, а як не поверховне? Цього наш „науковець” не каже... Далі повчає ця „філософія” літеплих „реалістичних політиків”, устами того „науковця”, що не вільно підходити до проблем сучасності „по-доктринерськи”, „по-моралізаторськи”, голосити „хрестоносний похід” проти атеїстичного комунізму; що не треба шукати причини зла в „моральній дегенерації суспільства” (сліпі її не бачать!); не треба уживати „проповідницького тону”, не треба „твердих рук” проти злочинців, гангстерів, наркоманів та комуністичних шпигунів, не треба мати „нехоті до діалогу” з агентами большевизму чи людоморами нашого народу, треба, навпаки, шукати компромісу з ними як і з нищителями релігії! Ось є та філософія, яку цей „учений” і його друзі несуть для спасіння України! Не треба бути — писав ще Іванейко — такими „фанатиками”, як Леся Українка з її гаслом — „Контра спем сперо!”

І якраз цією своєю „філософією” і прозрадився наш „науковець”! Бо вся та філософія це ніщо інше як — за його ж терміном — „раціоналізація” підсвідомих гонів його і йому подібних натур. Шевченко звав цю природу „овечою природою”, Франко (в „Мойсеї”) дав людям тої вдачі назву датанів і авіронів.

А закінчує „науковець” такими двома директивами: негативна — це „не винуватити за невдачу визвольних змагань” москвофільських соціялістів та демократів з 1917 року. За ними — за Винниченком, за Грушевським, за Марголі-

ним — треба, мовляв, і нині йти, або й за Скрипником, ніколи за націоналістичними „фанатиками” і „параноїками”. Бо останні, як гадають оті „науковці”, лише псують своїми ідеями „безкритичну молодь” (так думають і большевики) . . . А „позитив” цієї „еліти” реалістів? „Позитив” — це йти за їх „програмою” тому, що націоналістичний рух і платформа „не відповідають більшості американців”, отож і „не є виявом політичної зрілості”. . . Тобто не відповідають у наш хитливий час тій ніби „демократії”, яка шукає „миру” і „дружби” з тоталітаристичним комунізмом і з Москвою . . . Ось в чім і полягає „мудрість” наших конформістів! Ось яка в суті речі „аргументація” їхньої політичної тактики і цілої „теорії”! Просто вдача їх така, що завше мусять тюпати за тою течією, яка в даний момент має більшість в країні, де ті суєслови мешкають. Їх мудрування це димова заслона, щоб якось раціоналізувати свою тактику.

А закінчує наш „науковець” заклик до „тверезодумаючої суспільності”, заклик чистого „демократичним”: не допустити до влади на Україні тих, що не хочуть йти слідами капітулянтів . . . Ось у чім полягає вся та „мудрість” наших шашелів. Відповісти їм можна словами Шевченка: мудрість їх — „теплій кожух”, на жаль, „не на нас він шитий”, а „розумне слово їхне брехнею підбите” . . .

Україна піде не за тими іванами, що будуть „катам помагати”, а за тими, що будуть „катів катувати”. В ім'я своєї Правди, Правди нашої нації, не чужої брехні. За Київ наш, не в „дружбі” з Москвою, а проти неї і в боротьбі з нею. В ім'я „мудрости своєї”, заповідженої предками, не як попихачі чужої „мудрости”, чужої місії. Не в службі тих національних меншостей на „нашій, не своїй землі”, які хочуть бути панам над нашою нацією, а в службі цієї останньої, в службі її Правди. Не піде Україна за тими, хто буде „діялогізувати” з ворогами нації і віри Христа, а піде за тими новими хрестоносцями з хрестом на диявола і з мечем на його слуг, „на отмщеніє неправди”, як казав Шевченко.

І будуть це не „кастрати німії”, не „лакеї” у якісь новій „лівреї”, а знов за пророцтвом Кобзаря — нові, воскреслі мазепинці. Вони бу-

Марко Боєслав

ВКРАЇНА СЛОВОЮ ЗАСВІТИТЬ

Живу, кипучу кров щодня
Лямо ми щедро на руїни,
Хай воскреса життя в огнях —
Кипить громами Україна!

Хай запах вільної Землі
Несеться ладаном по світі!
Хай зникне зірка на Кремлі —
Україна славою засвітить!

З.І 1949

дуть вірними заповітам пророків, посланих нам: Шевченкові, Франкові, Лесі Українці і поетам з „квадриги Вістника” — Юрієві Кленові, Ользі Телізі, Олегові Ольжичеві, Леонідові Мосендзові, Євгенові Маланюкові перед другою війною.

Всі вони уважали, що велика місія України — це боротьба з силами диявола на нашій землі, інспіраторами яких були духи Зла (три ворони „Великого Льоху”), темні демони пустині, Азazelь (у Франка).

Всі вони — як і люди чину — бачили яскраво прихід апокаліптичної доби, всі, одушевлені вірою, яка давала нації і їм динамічну силу, ставали (у Шевченка) під протекцію „воїнства сил небесних” або того „Духа істини, єгоже мир не може прийняти, яко не видить єго” (мотто до „Сну”), того Духа, про якого згадує Леся Українка в останній своїй поезії, протиставляючи в своїх драмах віруючих, пророків і борців та їх „загонисту вояцьку вдачу” різним недовіркам і слугам ворога . . .

Всі вони апелювали до когорти „лицарів святих”, воївників за „свою Правду”, відкидаючи як „непотрібну майстру глину” — плем'я „шашелів”, „свинопасів”, „плебеїв”, слуг чужих ідолів.

Шлях тих вісунів нації і їх філософія життя будуть вказівкою новим поколінням України.

ЧИТАЧУ! ЗРОБИ ДАРУНОК ПРИЯТЕЛЕВІ: ПЕРЕДПЛАТИ ДЛЯ НЬОГО „ВІСНИК” — ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ.

Д-р Михайло Кушнір

ЕЛЕМЕНТИ ПСИХІКИ НАЦІЇ

У мандрівці по таємних шляхах духового лабіринту допомагає людині інтуїція. Це ота нитка Аріяни, яку здобуває кожний, хто вчується і вдумається в глибини людського духа. Нитки офіційної психології, що досліджує духовість від порога свідомости, не вистачить на цю ціль. Далеко глибше запускають думку поезія, особливо в своїй мітотворчій фазі, і теологічне знання.

Важко на цьому шляху розвитку устійнити стійкість тієї чи іншої межі знання. Якщо йдеться про психічний стосунок одиниці до народу, то політик починається не від моменту, коли його виберуть послом: він уже раніше був „зоон політикон”, і як дитина мав уже зацеплені шляхом виховання і успадковані від предків певний нахил до „політичності”, певний стиль, що робить з неї постать типу даної нації.

Коли цю людину спостерігати в стані менше або більше сирому, як створіння, то само накинеться зіставлення з істотами тваринного світу, вивінуваного тими самими дарами життєвої зарядности, хиб і прикмет. Чоловік та його дружина не вчилися батьківства і материнства щойно тоді, коли народилася їм дитина, але це знання вони мали вроджене, і взором для них міг бути стосунок до потомства батьків у ссавців чи птахів.

А коли входить на шляхи інстинктів, то не знати де їм край. Життя інстинктів має за собою довгий ланцюг успадковань і зв'язків з природою, які сягають так глибоко, що їх в душі годі розпізнати — вони гинуть у глухій тузі за чимсь, що було. Бо ніщо в природі не гине без сліду. По всіх власних переживаннях залишається у людині вантаж особистого досвіду, як і по переживаннях предків вантаж успоблень, які є також пам'яттю.

Отже, коли йдеться про виховання людини — не вистачить заходжуватися біля цього щойно тоді, коли вона буде вибрана до парламента; виховання належить стягнути далеко вглиб до початкової школи і далі в родину, і ще глибше в атмосферу, в якій живляться її інстинкти й біологічні сили, загалом у все те, що становить психічну і моральну расу людини, її стиль.

Цього стилю не можна імпровізувати з кожною хвилею нової літературної моди, накиненої міжнародним байстрюцтвом. Стиль народу витворюється протягом століть у довгому ланцюгу поколінь, а моделем цього стилю є сама дідична людина. Саме на цьому засновується постулат родимости, щоб в одиниці був збережений традиціоналізм, який вона приносить із собою на світ у своєму стилі, в своїй органічній пам'яті про давні переживання, в своїй тузі, що ідеалізує минуле.

Нація є психічним буттям, а цю свою психіку вона черпає з одиниці. Отже, нація не може бути збудована інакше, як тільки на основі взору поодинокі психіки, біологічно устійненої. Нація живе так само традиціями і проєкціонує своє майбутнє на основі ідеалів, що зродились у тузі за кращою майбутністю, в тузі, що в критичний момент бере на себе уявну постать месіаністичного характеру.

Тому кладу наголос на психологію інстинктів, бо вони як стихійні сили народу становлять фундаментальну частину його устрою.

Крізь духовий світ одиниці і нації проходить магістральна лінія. А ця головна автострада духа сполучає метафізичні бігуни світу: Початку і Кінця. Людина із своєю теперішністю — це транзитний терен для тих процесів життя, які залочаткував Бог, даючи їх світові до виконання, з метою майбутнього життя. Є це пряма лінія між минулим і майбутністю. У психіці живучих цей напрям наданий від пам'яті того, що вже пережите.

Сучасна людина є транзитно-вантажною точкою між минулим і майбутністю. Життєва енергія переладує досвід віків, схований в органічній пам'яті людини, на чуття цікавості, що веде її психіку в майбутнє. Оце змагання вперед, що сягає у майбутні покоління, становить продовження лінії, яку людина принесла в собі, в пам'яті. На тій науці віків вона моделює своє майбутнє, звідти несе з собою зарис ідеалів життя. В певному значенні можна застосувати тут тезу: „ніль ест інтеллекті квод нон фуеріт ін сенсу”, з тим, однак, застереженням, що йдеться не тільки про інтелект, але й про

в'язання до традиції, бо там є підстави стилю, і воля, і почування.

Ми не охоплювали б світу любов'ю, коли б той любови не принесли з собою „ін сенсу“. Ціло нам хочеться започаткувати нове життя в інтересі майбутніх поколінь, що так любимо життя, що всіми чинниками душі намагаємося скріпити енергію життя — це все завдячуємо любовній чуттєвості, виплеканій у підсвідомому стані, в отих сповнених гуги сподах пережитого добра. Любов скріплюється тим, що пам'ятає тільки добро. Коли б пам'ятав громадянин некорисні переживання, температура психічної енергії впала б до ступня морозу, і не було б життя.

Те, що називаю загально пам'яттю, є підставою душі людини. Тому говорю про температуру душі стану підсвідомості, бо там є осідок чуттєвості, не тільки життєвого чуття, там окремолюється людина зі своїми тенденціями, талантами і характером. З тих засобів пізнавша свідомість прагне думку, якою людина керується в житті, саме звідти черпаючи почуття ідеалу, до якого змагаєме. Бо звідти вестиме її Любов, окрилена Вірою і Надією.

Згідно з тією лінією укладається життя людини, зарізно для одиниці, як і для будова-ної одиницею психіки нації. Це — провідна лінія, що дозволяє орієнтуватися передусім у тому, якою важливою річчю у вихованні є душа, на про чистоту інстинктів, втягання у гру свідомого життя, отже як глибоко треба сгатити в душу одиниці і народу, щоб не загубити тієї метри.

**

Накидаються тут даліші висновки, що входять уже в програму громадського життя. Коли народні верстви, ще національно не освідчені, є скарбницею духового сирітця, фунда-ментом нації, то нехай же ця віра не буде голо-сливна, але сперта на знанні речі, нехай же цей сирітць буде трактований як цінна криця, необхідна для витворів вищої цивілізації. Там є головні елементи традиції повної людини, без якої немає мови про творчість. Не вільно оху-любовати простої людини, відбираючи її підличні, здорові підстави душі і духовості, не вільно забивати в ній любови і віри, бо там є творча енергія, не вільно нищити в людині при-

родного явища як нації.

Ціли кінєць минулого століття, коли в філосо-фії виринали нові галузі наук: психологія і соціологія, в шквалинні світлотілу покладено за-саду, що між світом природи і світом людсько-го духа існує вакуум, що його розум не може збагнути. По одному боці урвалося на тварин-ні клітини і на інстинкти, по другому боці по-чалосся від свідомості, що дає людині можли-вість свободної творчості. Ця перера наступи-ла внаслідок визволення ментальності від за-кону зберігання енергії, яка є прикметою мате-рії, отже буття, що його можна поняти тільки в просторі, коли дух є позасторіний.

Розв'язати загадку цього перескоку не всіли-ані метода матеріялістичної філософії, ані ме-

тода спіритуалістичного монізму, хіба тільки припускаючи, що існують чудеса. А тому, що в епосі вільнодумства не вірили в чудеса, вчені, так фізіологи, як і психологи, не застосували цього поняття. Поминули окреслення факту мовчанкою, ставлячи по слові „факт” крапку. Поняття чуда ментально зляцізували. Вони воліли сказати читачам: „ігнорамус” — з тим підступним розрахунком, що читачі — супроти величі знання вчених — не будуть вважати цього звичайною ігнорацією. Стало тоді на мовчазній умові, неначе на компромісі. Бо хто б у епосі Спенсера міг поступати інакше? В дуже гарному й мудрому підручнику психології данського вченого Гаральда Гефдінга (1843-1931) я читав колись таке:

„Духові елементи постають і зникають у до-свіді . . . Тієї обставини, що духові стани не мож-на міряти як фізичні й хемічні енергії, виста-чає, щоб відібрати надію, що будь-коли ми змо-жемо знайти духову паралелю зберігання енер-гії . . . Тілесні буття можуть переходити одне в друге так, що енергія, втрачена в одному, від-найдеться в другому . . . враження, думки і по-чування з об'явами духової діяльності, які wraz із смертю індивіда перестають існувати” („За-гальна психологія”, 1890, стор. 100).

Отже, нам відібрали надію, що міститься в словах поета: „non omnis moriar”. І зле стало-ся і непотрібно. В науці латали пустку переді-лу аналогією, доведеною зрештою до тотож-ности. Нас учили будови суспільства на бджо-лах і мурашках, і на тій аналогії добре вихо-дили ті твори, але гірше виходили люди, бо да-но зарис суспільству чисто господарський, по-збавлений духових аспірацій. Деінде зазначаю, які це спричинило наслідки в історії європей-ської цивілізації.

Наше покоління, що зводить до синтези по-гляди з часів романтизму з поглядами позити-візму, поборолу дуалізм. Наш погляд на люд-ський світ змагає до поєднання фізіології з пси-хологією у ділянці суспільних наук. Мусимо привернути належне місце для життєвої енер-гії в системі духового світу. Бо для нас є фак-том ігнорована дотеперішньою наукою нація, як дальший тяг розвитку світу згідно з зако-нами природи. Для нас духові явища людської індивідуальности не гинуть без сліду. З них

витворюється нове психічне буття у вигляді на-ціонального суспільства. Чим же це буття сто-їть, рухається, діє і забезпечує собі майбутнє, як не психічною енергією? Ми віримо в чудо енергії, яка від початку світу була духовим первнем.

**

Сучасна соціологія не вільна від закиду в тенденційности. Її зусилля змагали до того, щоб з її об'єму вилучити поняття про націю як ре-альне суспільне життя. В тій цілі усунено з до-роги найважливіший матеріал дослідів, які до-конала історія на явищах суспільного життя цивілізованих народів: досліди обмежено до дослідів життя бджіл, термітів і племен, що жи-вуть у первісному стані, де в гру не входила ще історіотворча свідомість. Властиве насвітлення продерлося в цю ділянку проблем завдяки ін-туїційним ревелаяціям поетів, висновкам істори-ків, ствердженням державних мужів і публіцист-ів. Наведу для прикладу два такі стверджен-ня, і цей приклад буде водночас точкою опер-тя для уяви, при так начерковому, як моє, трак-туванні широкого матеріалу.

Шарль Мора, який всебічно передумав про-блему нації, в одній із своїх розвідок так окрес-лює суспільне значення національної психіки:

„Це безспірний факт, що сильне національ-не почуття, що впливає зі стислого, глибоко-го зв'язку одиниці з власною нацією, є в сучас-ному періоді історії наймогутнішим чинником, ладним запанувати над егоїзмом одиниці, чин-ником, який штовхає її до некорисливих зу-силь, до посвяти . . . Цим самим національне по-чуття є тепер найсильнішим із чинників, що лучать людей в одну суспільну цілість, най-тривкішою, непохитною підставою суспільного буття” . . .

Тут поставлено наголос на теперішности, ко-ли вже маркантно запанувала свідомість над психікою нації. Це не значить, однак, щоб ко-линебудь ця психіка не існувала, а навіть в істо-рії не вирішувала. Гіполіт Тен створив нову ме-тоду історичних дослідів на основі ключа тієї психіки, а цю допомогли йому відтворити па-м'ятники духа народів, утривалені в творах лі-тератури і мистецтва. Навіть тоді, коли види-мо для світу історична творчість була ділом ве-ликих вождів і володарів народу, а сам нарід

Лев Шанковський

БОЛЬШЕВИКИ ПРО УПА

(З серії: Ворожі свідчення про УПА)

(Продовження)

Які б не були всі оці „банди” та їхня „ідеологія”, вони були не від того, щоб вести переговори з „сумськими партизанами” ген. Ковпака, що підкреслено афішували свою „українськість”, зокрема на українських землях. Про ці переговори доволі часто згадує Вершигора в своїх спогадах¹⁷). Що більше, він стверджує, що представники командування УПА в переговорах зі штабом ген. Ковпака погодилися були пропустити загін Ковпака через територію своїх дій¹⁸). Це інше справа, що штаб Ковпака на

цей прохід не рішився, побоюючись підступу збоку УПА або не почувавши себе в силах збройно прорватися через цю територію.

І тому ген. Ковпак рішився обійти цю територію, маршуючи далеко на Схід, майже під Київ, але цей далекий обхід, об’єктивно кажучи, у великій мірі став причиною того, що завдання, поставлені загонові ген. Ковпака, не були виконані, а сам „карпатський рейд” закінчився повним його розгромом¹⁹).

17) Див. Вершигора I, *цит. твір*, ст. 241-242, 396, 398-399; Вершигора II, ч. 2, *цит. твір*, ст. 38, 45. У згадці про переговори з командиром УПА — Беркутом (II, 2, ст. 38) є цікаве і перше з советського боку визнання, що маршал М. Ватутін загинув у сутичці з відділом Беркута. Пізніше цей факт визнала офіційна „Історія вітчизняної війни”. Пор. П. Поспелов, ред. *История Великой Отечественной войны Советского Союза*. Москва, Воениздат. 1962, том IV, ст. 78.

18) Див. Вершигора I, *цит. твір*, ст. 239-242.

19) Див. Вершигора II, ч. 2, *цит. твір*, ст. 7-8. Обставини цього розгрому змальовує Вершигора не без фантазій і самохвальби, типових для цього советського Заглови. Ор-де-батай німецьких і мадярських частин (пор. ст. 7), що ніби причинилися до розгрому загону ген. Ковпака, із включенням „14-ої СС Дивізії Галичина” цілком фальшивий, ця „бойова група під проводом ген. Крюгера” існувала тільки в уяві мемуариста, як також сам „ген. Крюгер”, що був тільки нижчим офіцером гестапо і шефом станіславської СД Ауспендінштелле.

був ще несвідомий історичних плянів, речі діялися на основі утаєних в народі змагань, а геній великих вождів допомагав тому, що вони вміли вичути ті змагання і були неначе мегафонами голосу крові народу. Цікаве насвітлення цих процесів дає Лев Толстой у повісті „Війна і мир”. Але послухаймо Тена, як він говорить про це в передмові до „Історії англійської літератури”:

„Історія є в суті речі психологічною проблемою. Існує певна особлива система внутрішніх процесів, яка робить людину мистцем, визнавцем, музиком, малярем, кочовиком. Для кожної з цих людських відмін пов’язання, напруження, взаємна залежність понять і зворушень мусять бути інші. Кожна з них має також свою духову історію і властивий їй настрій, над яким панує якась вдача і стоїть якась володарське тавро...

„Велика поема, гарна повість, визнання вищої людини більше повчальні, ніж стоси томів,

написаних істориками. Коли йдеться про мене, я віддав би п’ятдесят томів правних норм і сто томів дипломатичних актів за діяріюш Челліні, за листи св. Павла, за розмови при столі Лютера, за комедії Аристофана. А ця вартість творів письменства полягає в тому, що вони є повчальні, що вони є гарні, що вони є збірниками документів і самі є пам’ятниками.

„Чим краще твір унагляднює почування, тим має більшу літературну вартість, бо власливою чинністю письменства є документування почувань. Чим більше важливих почувань унагляднює книжка, тим вищий щабель займає вона в літературі, бо симпатії цілих народів і цілих століть здобувають тільки ті письменники, які креслять повні їх зображення. І оце чому з-посеред документів, що свідчать про почування минулих поколінь, письменство, особливо велике, є рішучо найважливішим документом”.

(Закінчення буде)

У світлі цього розгрому, спричиненого, між іншим, і втратою часу, призначеного на обхід території УПА, дивними можуть здаватися твердження сучасного совєтського автора, який старається представити цей обхід території УПА як „героїчний подвиг ген. Ковпака”²⁰). У цьому джерелі не бракує вже відкритої фальсифікації, як от твердження, що „на території Ровенської області сумські партизани розбили банди українських буржуазних націоналістів поблизу с. Степан-городка та в Людвипільському й Костопільському районах”²¹), або фабрикації легенд, мовляв, марш ковпаківців у Житомирську область і під Київ потрібний був для того, щоб створити совєтський партизанський рух у житомирських лісах²²). До речі, не бракує і совєтських свідчень, що в той час Житомирщина була доменою дій УПА. Ось характеристичний опис:

— І стало Артемові все зрозуміло: в хаті бандити! „Бандерівці!” Бач, які молодчики! Занесло їх аж сюди. Червами наповзають із Західньої. Як не догадався відразу? Та ту глянути уважно: відгодовані куркульські морди, вайлувата хода, нахабний погляд, люблять страхати зброєю...”²³).

Відкладаючи зовнішню характеристику „бандерівців”, яка має своїм завданням закріпити у читача негативно-емоційні враження, залишається голий факт, який дали сам автор визнає доволі яскраво: „Бандерівські банди орудують в нашій околиці, грабують села, мордують людей. А де справжні партизани? Їх ще немає в наших лісах!”²⁴).

²⁰) Див. І. Слинько, „Войовий партизанський рейд під Київ, 1943 року”, *Український історичний журнал*, Київ, рік II, 1958, ч. 4, ст. 52-63.

²¹) Див. І. Слинько, *цит. твір*, ст. 57. Для характеристики цього джерела варто відзначити, що про перемоги „сумських партизан” над „бандами українських буржуазних націоналістів”, в згаданих районах, нічого не говориться ні в спогадах ген. Ковпака, ні в спогадах Вершигори.

²²) За свідченнями І. Слинька, в Муходівських лісах поблизу м. Ново-Шепеличі діяли вже М. Наумов, О. Федоров, Я. Мельник, В. Вегма, Див. І. Слинько, *цит. твір*, ст. 60. Таким чином, створювати партизанський рух у житомирських лісах загоні ген. Ковпака не було потреби.

²³) Див. Микола Карплюк, „Осінні ночі”, *Жовтень*, Львів, Рік VI, 1956, ч. 7, ст. 33.

²⁴) Див. Микола Карплюк, „Осінні ночі”, *Жовтень*, Львів, рік VI, 1956, ч. 10, ст. 65.

Автор цього спогаду дочекався, що в житомирських лісах з’явилися „справжні партизани” ген. Ковпака, але вони їх швидко залишили, повертаючись назад у західні області. УПА перепускає їх через річку Горинь і взагалі уникає боїв із цим загonom²⁵). Це стверджує сам Вершигора, згадуючи: „Степом проходимо вільно вдень, часто без пострілу. Але тільки ввійдемо в ліс, зразу починають стукати дятлі-кулемети... При вході в Крем’янецький ліс — мінометна перестрілка. Застава невідомого ворога. Вона веде вогонь не з наміром стримувати нас, а скорше попередити своїх”²⁶). Так загін ген. Ковпака перейшов через Волинь і вступив у Галичину, в якій ще діяла не УПА, а Українська Народня Самооборона (УНС), що пізніше стала зав’язком УПА в цій області.

Великий партизанський загін ген. Ковпака не справився ні зі своїми стратегічними, ні зі своїми політичними завданнями супроти УПА, і можна дивуватися, чому совєтські джерела гльорифікують цей невдалий рейд і підносять його до рівня героїчного подвигу, створюючи навколо нього легенди.

Врахувавши, зокрема, „посрамленіє” загону ген. Ковпака на відтинку УПА, шеф „Українського партизанського штабу”, ген. Строкач вирішив спішно вислати новий партизанський загін на північно-західні українські землі, вже з окремим завданням диверсії проти УПА. На командира цього нового, великого загону ген. Строкач вибрав шефа розвідки загону ген. Ковпака, ген. П. Вершигору, що щасливо зацілів при розгромі ген. Ковпака. На схилі 1943 і 1944 років цей загін ген. Вершигори рушив старими партизанськими шляхами на Волинь.

Після розгрому одного куреня УПА штабові загону Вершигори попалися важливі документи, між іншими наказ-інструкція полк. Гончаренка, який, посилаючись на усні вказівки Кліма Савури, що його Вершигора вважав за „главкома” УПА, наказував відділам УПА не вступати в бій з наступаючими частинами совєтської армії, тільки „когда армия пройдет дальше на запад, тогда в тылу ее начать борьбу”. Інструкція наказувала відділам УПА продовжувати, „не прекращая, самую жестокую

²⁵) Вершигора І, *назв. твір*, ст. 396, 398-399, 403.

²⁶) Вершигора І, *назв. твір*, ст. 426.

войну” проти советських партизанів і пояснювала, що „отличать армию от партизан следует по внешнему виду. Армия носит погонны, а партизаны — только красные ленточки на шапках”²⁷).

Наказ Клима Савура-Гончаренка піддав Вершигори ідею „оперативного маскуванн” свого загону під регулярну частину советської армії, щоб уникнути сутичок з УПА і вільніше діяти на її території. Вершигора просто наказав пошити „погонны” й під час маршу почепити їх своїм партизанам. Зі своєї ідеї Вершигора був дуже вдоволений, бо, як пише, „инициаторам этого дела и в голову не приходило, что, кроме лесных бандитов... над этими погонами будут ломать голову и верховное командование вермахта, и Гиммлер в Берлине, и Бур-Коморовский за Вислой, и наместник фюрера Франк в Кракове, и даже сэр Уинстон Черчилль на берегах Темзы”²⁸).

У цій дійсно „мисливській хвальбі”, типовій, зрештою, для спогадів цього советського Заглоби, чимало перебільшення, але факт залишається фактом, що з цими „погонами” 21 січня 1944 року Вершигора сміливо рушив на територію, де, за його спогадами, „густо были расположены бандеровские банды” і де „мелким группам партизан почти невозможно было работать”. Це тому, що українські повстанці „хорошо зная местность, имея по всем селам свою агентуру и связь... ловко и безжалостно уничтожали наши мелкие группы... а кроме того, специально охотились за первоклассным вооружением наших автоматчиков”²⁹).

Отож „оперативне маскуванн” загону Вершигори було призначене головно для УПА, бо для німецьких військ воно не мало б найменшого значення. Німці били і советську армію і советських партизанів...

На території УПА, стверджує Вершигора, наказові Клима Савура підпорядковувалися всюди і, вважаючи загін Вершигори за частину советської армії, у бій з ним не вступали. Розвід-

ка загону спокійно переходила через „бандерівські” села, в яких були „бандерівські” гарнізони, полонених партизанів звільняли³⁰). Але вже по кількох днях у штабах УПА мусіли постати сумніви, бо до головного місця постою партизанів Вершигори у селі Мосир прийшов сам полк. Гончаренко, бажаючи, як пише Вершигора, „своими глазами увидеть красную армию”. Його (полк. Гончаренка) зловили партизани, коли він намагався закидати гранатами „особый отдел” загону, і після переслухання Вершигорою — розстріляли³¹).

Засівши в с. Мосир, партизани Вершигори дбайливо підготували операцію проти з’єднань УПА в західній Волині, що склалися зі старшинської школи „Лісові чорти” та загону ім. Івана Богуна, під командою Порфіра Антоюка (псевдо: Сосенко, Кліш). Цей загін складався з 7 лінійних сотень, кінної сотні та узбецької групи³²).

За спогадами Вершигори, ця операція закінчилася цілковитом розгромом „отборных войск Бандеры” — старшинської школи та оточенням загону Антоюка-Сосенка, з якого, однак, вирвалося ядро цієї групи³³). За Вершигорою, для цього розгрому мала причинитися ма-

³⁰) Вершигора II, цит. твір, ч. 3, ст. 33-34, 36.

³¹) Вершигора II, цит. твір, ч. 3, ст. 39-40. Читач спогадів Вершигори може дивуватись, чи справді Вершигора подає дійсні обставини смерті полк. Гончаренка в 1944 році. Полк. Гончаренко, — це полк. Леонід Ступницький, кол. полк. Армії УНР і командир бригади в Львовому поході 1921 року, учасник бою під Базаром. В УПА він був шефом штабу групи УПА-Північ, після своєї смерті піднесений УГВР до ступня генерал-хорунжого. Ген. Ступницький загинув із своїм сином Юрком, старшиною УПА, в досі невияснених обставинах, коли відійшов у Карпатські гори, щоб перебрати команду над усіма військовими школами УПА. Все ж таки можна сумніватися, чи партизани Вершигори зліквідували ген. Ступницького в Мосирі. Біографічні дані про полк. Гончаренка, що їх подає Вершигора, цілком фальшиві (пор. Вершигора II, цит. твір, ч. 2, ст. 68). Вершигора пише про полк. Гончаренка, що він був капралем польської армії, римо-католиком. Насправді, ген. Ступницький був офіцером кінноти ще в царській армії, полковником А УНР у визвольній війні, і православним. Фальшиві біографічні дані полк. Гончаренка, наведені Вершигорою, нагадують латинське прислів’я: „Falsus in uno, falsus in omnibus!” і змушують сумніватися у правдивості Вершигори.

³²) Вершигора II, цит. твір, ч. 3, ст. 67-68.

³³) Там же, ст. 68.

²⁷) Вершигора II, ч. 2, назв. твір, ст. 67-68. Василь Бегма, у статті „Заклятые враги украинского народа” (цит. твір, ст. 2) цитує ідентичний наказ командира УПА на Рівенщині, Енея.

²⁸) Вершигора II, цит. твір, ч. 2, ст. 79.

²⁹) Вершигора II, цит. твір, ч. 2, ст. 61.

ла боєздатність „отборных войск”, а при тому зрада вірменського відділу УПА та одного советського офіцера, що був інструктором старшинської школи³⁴).

Українським дослідникам, що добре знають історію УПА, нічого не відомо про розгром „отборных войск Бандеры” під Мосирем. Навпаки, їм відомо, що з’єднання УПА в західній Волині (частини Восної округи „Турів”) прогнали Вершигору із його загonom з цього району, до чого він сам посередньо признається в дальших частинах своїх спогадів, коли описує загибель одного із „найславніших” вершигорівських партизанів — Сашка Колешнікова³⁵).

Не було також ніякого розгрому старшинської школи „Лісові чорти”. Старшинську школу „Олені” розгромлено в Карпатах у жовтні 1944 року. Цей розгром, в якому знищено командний склад школи, стався внаслідок зради одного з інструкторів, колишнього советського офіцера — осетина Кадо³⁶). Чи Вершигора помішав ці дві різні події на засаді: „чув, що дзвонили, але не знає де”, чи теж створює легенду про свої заслуги, цього не знаємо, але знаємо, що сам Вершигора мав поважні сумніви щодо потреб своєї діяльності на фронті проти УПА, до речі, діяльності, наказаної ген. Строкачем.

Вершигора признається, що цілі „месяцы и годы спустя” його мучили думки, „стоило ли так увлекаться всей этой возней с Гончаренко, лесными чертями и Антонюком”, яка забрала партизанам Вершигори багато часу, і чи ця вся „возня” не була помилкою? Замість того, згадує Вершигора, можна було виконати певні стратегічні завдання, як, наприклад, розгромити велике німецьке летовище під Білою Підляською, літаки з якого добре давалися взнаки наступаючій советській армії³⁷).

Цими своїми важкими думками Вершигора тільки засвідчив, що не стратегічні інтереси керували діями советських партизанів у німецькому заплілі, а вузькополітичні інтереси совет-

ського режиму, так, як їх розуміли зубри терористичного апарату — Берія і Строкач. Ці окремі завдання описує велемовний Вершигора: „Особисты наши сбивались с ног от допросов и составления разведдонесений...” Вони брали провідників із місцевого населення, обертали їх у „язиків”, докладно допитували і, якщо вдавалось, перевербовували. Головна ціль їх була збирати „факти і фактики” про УПА й підпілля ОУН, і цим завданням всеціло підпорядковувалось потреби советської армії і взагалі боротьбу проти гітлерівців. Вона, в світлі справжніх завдань загону Вершигори, була вже на дальшому пляні³⁸).

Значну частину своїх спогадів присвячує Вершигора виконуючому обов’язки командира загону УПА ім. Івана Богуна, Порфірові Антонюкові (псевдо: Сосенко, Кліщ)³⁹). Зрозуміло чому: прізвище цього командира називали в дискусії на VI Сесії Верховного Совету УССР 1 березня 1944 року, подаючи факти його співпраці з німцями⁴⁰).

Командир Антонюк дійсно, проти гострої заборони Головного Командування УПА, ввійшов був у порозуміння з запільними німецькими командантурами, щоб отримати зброю. Але ні Вершигора, ні жаден інший з советських авторів не докажуть правди до кінця. 6-го березня 1944 р. польовий суд УПА засудив командира Антонюка-Сосенка до смертної кари за порушення наказу ГК УПА, який забороняв будь-які переговори чи домовлення з німцями. 7-го березня 1944 р. ГК УПА вирок суду затвердило, і його виконано⁴¹). Але про цей факт Вершигора мовчить, хоч добре про нього знає. Таке ствердження було б порушенням партійної лінії, яка наказує представляти УПА як німецьку агентуру.

Зустрічаючись з УПА, зводячи з нею важкі бої, командування загону Вершигори мусіло собі самому відповісти на питання: що це таке УПА? І справді, є таке місце в спогадах нашого Заглоби, в якому вершигорівські комбати,

34) Там же, ст. 44-45, 61-62, 66-69.

35) Там же, ст. 101-102.

36) Про розгром старшинської школи „Олені” див. спогад очевидця: З. Семенів, „Другий випуск старшинської школи УПА „Олені”, ДО ЗБРОЇ, Мюнхен, том V, 1952, ч. 17/30, ст. 23-24.

37) Вершигора II, цит. твір, ч. 3, ст. 61, 70-71.

38) Вершигора II, цит. твір, ч. 3, ст. 67-69.

39) Вершигора II, цит. твір, ч. 3, ст. 33, 43, 67, 69.

40) Там же, ст. 50, 71.

41) Пор. Микола Лебедь, УПА: її генеза і дії у визвольній боротьбі українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу. Том I, Німецька окупація України (Мюнхен, 1946), ст. 73.

В. Золоторіг

ГОЛОСИ ПО ТІМ БОЦІ

Волають гори, кровію політі,
Підбиті зорі падають униз,
В пахкі долини, зранені і зриті,
Вдирається голодний шовінізм.

Василь Симоненко

Останні місяці позначилися в Україні подіями, які піднесли край внутрішньої, сказати б заслони над старанно приховуваною большевиками від західного світу ситуацією. Це був ряд судових процесів над молодими українськими науковцями, письменниками, поетами і журна-

лістами, які — в обличчі плянованої в Москві і веденої червоними малоросами русифікації — підносять відважний голос протесту.

комісари й „особісти” призадумуються над цим небувалим у Советському Союзі явищем і дають свої пояснення, алегоричний сенс яких такий прозорий, що не потребує додаткових коментарів. Персонажі з командного складу загону Вершигори „ехали молча” по території, насиченій відділами УПА, і, думаючи важко, створили таку її егізегезу:

— Вот она, украинская Вандея, — сказал Семен Тутученко.

— Вандея не Вандея, а фашистское переиздание контрреволюции, — поправил комбат Токарь.

— Плюс петлюровщина, — добавил Сердюк.

— Плюс пятая колонна, — добавил Врайко.

— Плюс махновщина, — загнул палец Кульбака.

— Плюс Ватикан, — снова подзадорил Тутученко.

— Плюс устроенная гестапо провокация — резня между украинцами и поляками, — добавил Войцехович.

— Ну и может быть наши промахи и ошибки... — сказал всегда немного критически настроенный подполковник Журкин, наш особист...

У цьому місці мусимо перервати розмову персонажів штабу Вершигори. На критику власних промахів та помилок, у цій розмові, міг собі дозволити тільки москвин, особист Журкин, представник всесильного поліційного апарату, підручний Берії... Поляк Войцехович торкнувся польських справ та польсько-української боротьби, що дійсно мала місце в роки другої світової війни, але там, де вона мала місце, мачало свою руку не тільки гестапо, але й НКВД (советське гестапо), що дуже радо гостювало на польських колоніях на Волині. Інші, переважно українці, мусіли шукати дір у власному небі. Але, продовжуймо розмову:

— Но есть еще один плюс, сказал я (Вершигора — Л. Ш.) довольно безразличным голосом. — Там, где

бандеровцы, там же почти нет немецко-фашистских войск...⁴²⁾.

Оцей вершигорівський „плюс” можна по-різному тлумачити. Українська інтерпретація при знає рацію твердженню Вершигори, що там, де були загони УПА, там німці з’являлися тільки великими силами, щоб ці загони розбити. На переломі 1943-44 років ситуація була така, що дійсно широкі простори північно-західної України були опановані УПА, і на них були створені „повстанські республіки”. Це були території, звідки гітлерівські окупанти були прогнані і які вони називали „Партізаненгебіт”. Через цей „Партізаненгебіт” німці проходили тільки великими збройними конвоями.

Але не те, здається, хотів сказати ген. Вершигора читачам своїх спогадів. Він, радше, підказав їм думку, що це гітлерівські окупанти наказали УПА опанувати великі простори, щоб вони там вели боротьбу проти большевицьких партизанів, бо самі гітлерівці не мали для цього ані охоти, ані сил. Отже, ген. Вершигора, мабуть, свідомо робить наклеп на УПА, що вона співдіяла з гітлерівськими окупантами в поборованні большевицьких партизанів. Тепер насувається питання, чи справді УПА співдіяла з гітлерівськими окупантами, або з ким вона „співдіяла”, коли вже не стало гітлерівських окупантів на Україні, і чи дійсно це було „плюсом” для советських партизанів, що там де були „бандерівці”, там майже не було німецько-фашистських військ. На ці питання даємо відповідь самих большевицьких джерел.

⁴²⁾ Вершигора II, цит. твір, ч. 2, ст. 63-64.

(Далі буде)

шої нагоди, листи до редакцій советських журналів і газет, які ніколи не були надруковані, меморандуми в обороні нищеної Москвою української мови і культури, вислані патріотами до найвищих партійних і урядових чинників, на решті послання, передане у вільний світ з советського концтабору — обвинувальний акт проти держави з поліційним, терористичним режимом.

Автори цих промов, листів, статей і меморандумів напевно знають, на яку небезпеку вони себе наражають, протестуючи проти партійно-урядової лінії в національній політиці. І немає сумніву, що здають вони собі справу з того, що успіху тими протестами не досягнуть. Але вони, представники молодого української генерації, яка не зазнала страхіть „культу особи”, вважають, що це їх найперший обов'язок стати в обороні прав свого народу, в обороні його гнобленої культури бодай з позицій конституції СРСР і УРСР — цього задекларованого на папері цинічного фальшу.

У ланцюговій реакції на розвінчання Сталіна в Москві почалися заворушення в Польщі і Східній Німеччині, вибухло повстання на Мадярщині. Остаточно вийшла з-під контролю Кремлю Югославія. Виникла між Пейпінгом і Москвою ніби ідеологічна дискусія, а далі Китай поставив СРСР територіяльні претенсії і — зродилась смертельна ворожнеча між цими двома комуністичними колосами. Щораз більше почали незалежнюватися від „центру світової революції” советські сателіти. Сталінський „комуністичний моноліт” на очах розвалюється.

Тим часом еміграцію заливала з Києва через радіо і висилану на адреси емігрантів пресу советська пропаганда, в якій домінуючими темами були „вічна дружба” поміж народами СРСР, безсоромне плазування перед „російським братом” (уже, правда, не „старшим”), вихваляння величезних „осягів” в Україні в усіх ділянках життя завдяки „найбільш прогресивній советській системі” і знов же таки „допомозі великого російського народу”. Здавалося, як писав Василь Симоненко, „на цвинтарі ілюзій вже не лишилось місця для могил”.

Над Україною ніби зависла могильна тиша. Але так тільки здавалось. З-поза внутрішньої

заслони, крізь галас і вереск пропаганди почали доходити на Захід незвичайні вістки.

Прорвалась вістка про те, що в Києві підпалено український відділ Академії Наук. Далі прийшли інформації про „суд” над москалем-підпалювачем і про обурення киян, які не повірили офіційній версії, що зводила той страшний політичний злочин московських шовіністів супроти української історії до звичайної криміналістики.

Десь у жовтні 1966 р. в київському сатиричному журналі „Перець” появилася приоздоблений заяжоленими карикатурами жалюгідний пашквіль на талановитого літературного критика Івана Дзюбу, який на вечорі, присвяченому В. Симоненкові, виступив з гострою промовою проти присутніх там режимних критиків, обвинувачуючи їх у цькуванні й лицемірстві супроти покійного поета.

Автор-псевдонім надрукованого в „Перці” пашквілю п. з. „Про містера Стецька і великомученицьке жабеня” накинувся на І. Дзюбу, називаючи його „недоумком”, „сучим сином”, „нігілістом” та іншими зачерпнутими з базарного лексикону словами і закидаючи йому, що він виступає проти метод соціалістичного реалізму, проти „радянського способу життя”, що його „скепсис до нашого соціалістичного буття взяли собі на озброєння націоналісти за кордоном”, передусім бандерівці на чолі з „містером Стецьком”.

В обороні цькованого партійними ярчуками, звільненого з Академії Наук, тяжко хворого на туберкульозу Івана Дзюбу виступили три журналісти: В. Скочак, В. Чорновол і Л. Шереметьєва, виславши до редакції „Перця” одвертого листа, якого, звичайно, в „Перці” не надрукували, але про якого знають тепер не лише в Україні, але й за кордоном.

Представивши нестерпні національні відносини в Україні, де ведеться в найбрутальнішій формі русифікацію школи, преси і театру, автори листа пишуть, що Дзюбу позбавлено можливості працювати за фахом і друкувати свої твори тому, що він мав відвагу запротестувати проти незаконних засудів молодих українських інтелектуалістів, які „читали видані закордонно книжки”.

У „Осадчого” (псевдо автора пашквілю), —

читаємо в цьому листі, — залишається тільки один дійсно реальний факт: за кордоном почулися голоси на захист заарештованого Дзюби, та й Світличного — додамо заради історії. Ось, виявляється, у чому винен Дзюба. Його ще ніхто не заарештовував, а різні там КУК'и, „союзи українців” та „різні націоналістичні групи” вже вимагали його звільнення. Але чому такої версії „зачухані націоналістичні часописи” не висували два чи три роки тому, а саме тоді, коли по Україні прокотилися політичні арешти та суди, коли в „ізоляторах” КГБ, а потім здебільшого і в таборах суворого режиму опинились науковці, викладачі, художники, студенти, коли І. Дзюба разом з іншими „невгомно і непримиренно”, як слушно ви пишете, протестував усіма доступними засобами проти арештів і незаконних таємних судів. Ці арешти й суди сховали від громадськості за запоною боягузливого мовчання, то й зрозуміло, що не лише за рубезем, але й у нас, люди жили чутками, часто фантастичними (ми особисто чули восени 1965 року від партійних працівників нижчої ранги про „знайдену в націоналістів зброю”. От би їх за це в „Перець”!).

І далі читаємо в цьому одвертому листі:

„... І. Дзюба винен також у тому, що „його підносять на щит як своєрідну ікону”, що його „хвалить Антибольшевицький Блок Народів”, що йому гаряче аплюдує „Комітет Українців Канади” і т. п. А речення: „Часто-густо тепер ім'я І. Дзюби молитовно проголошують і афішують поряд з іменами Петлюри, Бандери, Мельника”, — це вже зловісний натяк і підказка...”

Нав'язуючи до стилю надрукованого в „Перці” пашквілю, автори листа пишуть:

„Ось навіть не всі перли з Вашої статті „Про містера Стецька”: „капосне жабеня”, „недоумок”, „лихі жаби чорнороті”, „чу-чу, тупорилі”, „махрові націоналістичні рептилії”, „головорізи”, „зборище скорпіонів”, „націоналістичне жабуриння”, „недобитки” і т. п. У людини, яка не знає КУК'ів, може скластися враження, що лайкою ви компенсуєте брак аргументів. Ми з сліпою послідовністю звикли копіювати „старшого брата” в економіці, культурі, освіті та ін., то чому б не повчитися й тут. Чи зустрінете ви

щось подібне в „Крокодилі”*) або в російських газетах? Чи називають там російських емігрантів не то скорпіонами, бандитами, головорізами, шовіністичним жабуринням, а хоча б „чорними зрадниками російського народу”? Ні ж бо. Якщо коли-не-коли з'явиться там стаття, де згадується емігрантські російські організації, то витримана вона в дусі аргументованого викриття, а не базарної лайки...”

Згадуючи про українську еміграцію, яку советська пропаганда поділяє на „прогресивну”, що готова душу й тіло віддати за советську владу, і „мізерну купку буржуазних націоналістів”, автори листа пишуть:

„... Чи задумувалися ви над тим, чому так мало серед українських емігрантів наших прихильників і так багато більших чи менших противників? Адже Ю. Косач, сам прогресивний емігрант, писав у листі до свого давнього знайомого на Україну, що ми перецінюємо сили прогресивних організацій (тобто тих, які нам симпатизують), що вони, на жаль, кількістю своїх членів відносяться до непрогресивних як одиниця до тисячі. Чому це так? Чому за КУК'ами йде не лише політична, але й значна частина трудової еміграції? Чи ж справа лише в долях і в буржуазній пропаганді? А може ще й тому, що, вряди-годи потрапивши як турист на батьківщину, заокеанський українець здивовано закліпає очима, не почувши „державної” мови в столиці України... і зрідка почувши у Львові, де до 1939 року за переписом проживало 12 росіян, а тепер — 40% населення”.

**

Про Святослава Караванського на еміграції вже чули немало: це той родом з Одеси довголітній советський в'язень, якого Павличко і Драч на прийняттях, влаштуваних для них нашими „зустрічальниками” в Нью Йорку, називали „агентом Гестапа”. Це той Караванський, що, відсидівши 16 років у концтаборах на Колімі, в Магадані і Печорі, в 1965 році знов був арештований і засланий на 8 років за свій лист, адресований до головного прокурора УРСР і розісланий до преси, а також до консулів Польщі і Чехо-Словаччини.

*) „Крокодил” — тижневий журнал гумору й сатири, що виходить у Москві. — Ред.

У копії цього листа, що нелегальною дорогою дісталася в країну вільного світу, С. Караванський, виходячи з засад совєтської конституції, вимагає притягнути до судової відповідальності міністра освіти УРСР Ю. Даденко-ва за „ряд серйозних помилок“, внаслідок яких „особи української національності, рідна мова яких українська, не мають рівних прав щодо вступу до середніх та вищих шкіл, порівнюючи з особами, рідна мова яких російська, бо, згідно з правилами приймання до середніх і вищих шкіл, на конкурсний іспит виноситься російська мова та література. В результаті цього українці становлять нижчий відсоток у порівнянні з тим відсотком, який становлять вони в сфері виробництва матеріальних благ в Україні“.

Ліострюючи своє ствердження цифрами, С. Караванський пише: серед студентів, що вступили до Одеського політехнічного інституту в 1964-65 році, українців було лише 43%; з 1126 студентів-українців, що подали заяви про вступ, прийнято лише 453. Таке поступовання державних чиновників називає він „порушенням національної та расової рівноправності“.

Міністерство освіти, очолюване Ю. Даденком, — пише С. Караванський, — не міквідіє зацікавленість у культурі особи, внаслідок чого в переважній більшості вищих та середніх шкіл Києва, Харкова, Одеси, Дніпропетровська викладання не ведеться українською мовою і катридання чіпляє у вузах „не розуміють“ української мови. В Одеському університеті навіть на українському відділі філологічного факультету більшість дисциплін викладається по-російськи.

Цей лист „Гестапівського агента“, де він наводять ще цілий ряд інших фактів повністичної політики московських гавлятиєрів на Україні, які свідчать про „відчуження української мови в школах на другий план“, зааресованих на невластиву адресу, бо хіба ж відмосковського холуя Даденкова залежить зміни ти чи залишити устійненний у Москві курс на русифікацію.

**

Останнім часом в українській пресі на емітрації появилася вістка про арештування в серпні п. р. у Львові журналіста Вячеслава Черно-вола за його одвертий лист до генерального секретаря ЦК КПУ Шелеста, прокурора УРСР, голови Верховного Суду та голови КТБ з протестом проти беззаконня, допущеного супроти молодих інтелектуалів.

В. Чорновол притягнути до судової відповідальності після того, як він, бувши присутнім на судовій розправі як працівник Радіокомітету, відмовився давати свідчення проти підсудних. Верховний Суд УРСР скасував це рішення, мабуть, тому, пише Чорновол, що „зверху ще не прийшов сигнал садити в тюрму черво-ву партію“, антирадянських агітаторів і пропагандистів“.

В. Чорновол, хоч над ним уже звисала загроза арешту, виступив з одвертим листом, і його прийшов „сигнал“.

Протидержавною пропагандою, — пише В. Чорновол, — влада вважає всяку оборону людських і національних прав... Жодна газета навіть не закінється про таємні суди. Про судові процеси в Тернополі та Івано-Франківську маємо лише скуті дані. В Луцьку судили найперше і — відкрито. В Києві та Львові суди були вже закриті. Чому? Бо „суди боялись, що підсудні при людях скажуть правду, як сказав Мороз в Луцьку... Боялись, що на світ Божий випливають ганебні методи слідства, методи психологічного терору...“

**

Наприкінці вересня п. р. в українській пресі передруковано потраєсуючий документ-лист, присвячений з „порівняно-трудового“ тaborу в Мордовській АССР. Цей лист з переконливою силою розкриває сучасний характер совєтського режиму, що в долі „колективістичної“ та „лібералізацій“ замишається сталінським режимом, кидає якраве світло в ті закутні червоної імперії, куди не сягає зір західних туристів та дипломатів, де з „соціалістичної законності“ і „соціалістичного гуманізму“ одверто глумляються.

В листі з концептaborу описуються нелюдські умовини життя 276 в'язнів, що з них 208 інваліди. Мешкають вони в двох холодних бараках. І без того мізерні харчові пайки постійно їм урізують. Медична опіка відсутня. Начальник санітарної частини Єрмеєва, — читаємо в цьому листі, — заявила під час голодівки Караван-ського, що її відомо про голодівку, але вона

Леонід Полтава

ДОКУМЕНТИ СВІДЧАТЬ

Українці у вільному світі цього року відзначають 25-річчя з дня створення Української Повстанської Армії. Найбільша чисельно, найкраща зорганізована (що стверджує в своїй книжці „Повстанці за залізною заслоною” аргентинський історик Мартінес Кодо, знавець світових повстанських рухів), могутня ідейно УПА була тому, що її цілі були цілями всього українського народу. Змагання героїв УПА на зайнятих комуністами територіях України, Польщі, Чехо-Словаччини і навіть рейди в Румунію в 1949-50 роках, тобто через яких 5-6 років після закінчення другої світової війни, свідчать про масову підтримку УПА збоку не лише рідного, але й інших поневолених народів, свідчать про те, що революційно-визвольні ідеї ОУН засіялись, як чисте й здорове зерно, по країнах Східньої Європи...

Три документи

Перед другою світовою війною із шпальт советських газет не сходили епітети на зразок „велика Москва”, „великий російський народ” тощо. Коли ж гітлерівці раптовим нападом притиснули большевиків до муру, в Зверненні Президії Верховної Ради УССР, Раднаркому УССР і ЦК КП(б)У з 6 липня 1941 року до українського народу заграли большевики на національних почуттях і гордості українців („Рад. Україна”, 7 липня 1941):

„Товариші робітники, селяни, інтелігенція великого українського народу! Кровожерливий ворог напав на нашу землю. В смертельній ненависті до мирної радянської країни, до волелюбного нашого народу оскаженілий Гітлер кинув свої фашистські банди, щоб перетвори-

нічого не може вдіяти, бо не має вказівок від оперативної частини. Хворий в'язень Іван Максим не раз звертався по лікарську допомогу, але йому заявили, що „з симулянтom не хочуть мати діла”.

Адміністрація табору, з якого прийшов цей лист, не приховує того, що є він каральний, хоч офіційно зветься „поправно-трудоий”. До нього беруть, крім інвалідів, людей, які не піддаються „перевихованню” і можуть впливати на інших в'язнів. Тут широко стосується систему примусу, сваволі і репресій.

В'язні, що працюють в цеху, не мають валянтів та ватників, хоч температура тримається в межах між +5 до +9 ступнів. Проте, від них вимагають виконання норм. Обідня перерва — це додаткова кара, бо люди змушені ще одну годину перебувати в холодному приміщенні.

До 29 грудня 1966 року основним контингентом цього табору були жінки, засуджені за релігійні переконання.

„Наші наглядачі прямо кажуть, — пише автор-в'язень, — що чим більше ми на них скаржимося за порушування наших узаконених

прав, тим більше їх хвалить за це начальство. Головний інженер у відповідь на скарги в'язнів рекомендує їм звертатися до „Ваньки Ветрова”...

У таборі утримуються представники різних націй: українці, латиші, литовці, росіяни, естонці. Автор подає довгий список українців-в'язнів, поділяючи їх на такі групи: учасники національно-визвольної боротьби 1942-54 рр. і різних нелегальних груп подібного характеру; засуджені за релігійні переконання католики, балтисти, свідки Єгови та ін.; засуджені за „анти-советську агітацію”, за спробу перейти кордон й інші „злочини”; за „злочини”, поповнені під час війни. Всього в списку 114 українців. З того числа 17 працездатних.

Ці трагічні голоси, що доходять на Захід із червоного царства неволі, переконливіші за грубі томи, написані доброзичливими до Москви „советознавцями”, розкривають справжню істоту шовіністичного, рабовласницького московського режиму. І вони незаперечно стверджують, що українська молодь ставить активний спротив наступові московських шовіністів, виступає в обороні прав свого народу.

ти нас на рабів, знищити нашу національну державу, культуру, пограбувати нашу землю і посадити на шию нашого вільного народу катів... Справа наша справедлива! Перемога буде за нами! Ніколи українці не будуть німецькими рабами...

Вперед! За нашу рідну Україну, за великий Радянський Союз!"

В історії України вже не раз бувало так, що провідну роль Наддніпрянщини переймали західноукраїнські землі. Згадаймо, для прикладу, що з занепадом великого Київського князівства сила тогочасної України почала концентруватись у Галицько-Волинському князівстві. Так і під час другої світової війни: Наддніпрянщина, після довголітнього московсько-більшевицького терору, не була готова до зорганізованого національного виступу. Грунт для такого виступу проти окупантів на західних землях підготувала УВО, потім Організація Українських Націоналістів.

Д-р Петро Мірчук на основі документів пише у своїй праці „Українська Повстанська Армія”: „Перші відділи УПА зорганізував на Поліссі в жовтні 1942 року Остап, військовий референт Крайового Проводу ОУН на Північно-Західних Землях” (Сергій Качинський, син православної священника).

У 1947 р. зв'язкові УПА принесли з України на Захід документ першорядної ваги — „Заяву Головного Командування УПА” з 25 вересня 1947 р., підписану генералом Тарасом Чупринкою. „Заява” розпочинається словами:

„Українська Повстанська Армія постала з бойових груп ОУН (керованої С. Бандерою) в 1942 р. в умовах завзятої боротьби українського народу проти гітлерівських загарбників. На протязі 1942-43 рр. до УПА долучилися широкі українські народні маси. УПА стала виразно всенациональною збройною силою. Вона стала найповнішим і загальним виявом самостійницької боротьби всього українського народу”.

В іншому місці цієї „Заяви” стверджено:

„Українська Повстанська Армія понадпартійна. В ній борються всі, кому дорога справа Самостійної Української Держави, без різниці поглядів, політичних переконань і партійної приналежності. Але рівночасно з тим УПА цілком визнає той велетенський вклад, що його

внесла ОУН, керована Степаном Бандерою, в справу утворення, зміцнення і розвитку УПА. ОУН поклала основи під УПА”.

Московсько-більшевицькі і польсько-комуністичні звернення-заклики до УПА

Ще до повторного вступу советської армії на територію західних земель України більшовики видали звернення „До членів так званої УПА”, з датою 12 лютого 1944 року, підписане Хрущовим за компартію УССР, Гречухою — за Верховну Раду УССР і Коротченком — за Український Народний Комісаріят. У тій відозві, розкидуваній з літаків, упівцям, яких названо „німецькими коляборантами”, оголошували „амнестію”, якщо вони капітулюють. Тут треба підкреслити, що й найперший з усіх боїв УПА відбувся якраз проти німецьких фашистів: 7 лютого 1942 р. на Волині, коли упівці на короткий час здобули у німців місто Володимирець, захопивши там багато зброї.

У березні 1944 р. в промові, надрукованій в советській пресі, намісник Москви в Україні Н. Хрущов твердив, що УПА була інспірована німцями...

У травні 1945 р., вже після капітуляції гітлерівської Німеччини, видано чергове „Звернення” до вояків УПА, з вимогою капітулювати, і остаточну дату „амнестії” визначено на 20 липня 1945 р. На той заклик відгукнулось дуже мало упівців, але з лісів і гір вийшли ті, які не були безпосередньо в УПА, а тільки ховались від советської мобілізації (більшовики брали до війська від 17 років життя).

Переконавшись, що УПАрмії допомагає населення, більшовики частину української молоді з Галичини перекинули на Донбас, де через кілька місяців почали ловити „буржуазних націоналістів” вже й з-поміж молоді із східних земель.

В західні області України прибули великі сили НКВД, на чолі з генерал-лейтенантом Рясним, який і підписав, разом із Хрущовим, четвертий „Заклик” до УПА піддатися „робітничо-селянській владі”...

Після виборів до Верховної Ради, навесні 1946 р., збійкотованих під впливом ОУН населенням західних областей УССР, у новому

„Зверненні” твердилось, нібито українці йдуть „за партією Леніна-Сталіна” і тільки „недобитки українсько-німецьких націоналістів” зазнали у виборах поразки...

На Святий Вечір, у січні 1947 року, Радіо Львів проголосило 6-ий заклик до УПА про капітуляцію, — через три роки після заливу московсько-большевицькими ордами всієї території України і польського „господарювання” на території Лемківщини, де УПА провадила особливо завзяті бої.

30 грудня 1949 року Міністерство внутрішніх справ УРСР в Києві проголосило, за підписом „міністра” Ковальчука, наказ ч. 312, в якому обіцялось амнестією всім тим учасникам „націоналістичних банд”, які скапітулюють. З того документу виявилось, що до УПА та бойових загонів ОУН пішла й частина української молоді, яка втекла з ремісничих шкіл та фабрик, а також частина молоді з Галичини й Волині, посланої на шахти Донбасу.

Навіть у лютому 1956 року в районних газетах Волинської області появлялись заклики до „озброєних антисоветських партизанських банд”, щоб вони піддались їм, мовляв, подарують вину. Большевики підсиляли до сіл і містечок зодягнених в упівські однострої агентів, які вбивали людей, щоб таким чином нацькувати місцеве населення на УПА.

Про Українську Повстанську Армію існує вже велика література в сателітній Польщі. Ось декілька тверджень із книжки польського комуністичного генерала І. Блюма „Удзял Войска Польского в вальце о утрвалене владзи людовай — Валькі з бандами УПА”, опублікованої у Варшаві в журналі „Войскови пшегльонд гісторични” за січень-березень 1959 р.:

Ген. І. Блюм стверджує, що до кінця березня 1948 р. 6.000 озброєних вояків УПА оперували поблизу кордону СРСР, на українських землях, і що вони „були великою небезпекою для молоді польської республіки... в Польщі частини УПА противились переселенню українського населення на територію СРСР”. І. Блюм стверджує, що після другої світової війни УПА на довгий час зліквідувала польську комуністичну владу в Ряшівському повіті і встановила там українську національну владу. Районами, що були під контролею УПА, керував „крайовий

провідник”, який мав референтів різних профілів. Відділи УПА були озброєні кулеметами, а деякі навіть легкими гарматами. 5-ма польськими дивізіями та різними допоміжними відділами командував генерал Моссор, який мав 10 літаків. Ген. І. Блюм розповідає, що на Закерзонні оперували 17 відділів УПА, кожен з яких мав по два важкі кулемети, до 10 легких кулеметів, автоматичну зброю. До 31 липня 1947 р. в боях із поляками УПА втратила, за його твердженнями, 1.509 осіб. Ген. І. Блюм визнає, що вояки і старшини УПА були першокласними бійцями, але замовчує, за що саме вони бились.

Існує також чимала література чеською, словацькою і румунською мовами про рейди УПА із західних українських земель на Словаччину влітку 1945-46 рр., на Польщу, Білорусь і Східню Прусію взимку 1947-48 рр., на Румунію в 1949 р., влітку.

Найновіші документи про дії УПА і процеси проти героїв-упівців

Дії УПА, її животворчі ідеї, перекази й легенди, подекуди й активні виступи революційного націоналістичного підпілля („тризубівці”) змушують советських „науковців” фальшувати історію. Советська псевдонаука кидається в різні боки: то УПА — це „виплід фашистських плянів”, то це „банди”; то УПА постала аж після закінчення другої світової війни...

У 1-му томі Української Радянської Енциклопедії (Київ, 1960 р.) під гаслом „Бандитизм” написано, що українські націоналісти „допомагали фашистським загарбникам поневолювати український народ”. В томі 15-му УРЕ читаємо:

„На визволених від німецьких окупантів землях зрадники свого народу... створили бандитські зграї, зокрема так звану Українську Повстанську Армію (УПА), які чинили терор проти трудящих...” А далі УРЕ твердить: „Зв'язані з американсько-англійськими розвідувально-диверсійними центрами, вони розгорнули підривною діяльністю, намагаючись... залякати трудящих і відвернути їх від активної участі в соціалістичному будівництві. Криваві злочини бандерівсько-оунівських банд нищили”... і так далі...

Редактори УРЕ заплуталися щодо часу, коли ж була створена УПА, бо, очевидно, з Москви подавали їм різні вказівки. 17-ий том Української Радянської Енциклопедії вийшов в 1965 році. За рік перед тим у 15-му томі УРЕ сказано, що УПА була створена „на визволених землях”, тобто по війні. А в 17-му томі (стор. 155) читаємо: „Безпосередню участь у зlodіяннях окупантів брали українські буржуазні націоналісти... З дозволу німецько-фашистських окупантів націоналісти створювали озброєні банди, так звану Українську Повстанську Армію (УПА)”... У томі 15-му УПА нібито була створена вже по війні, у томі 17-му — УПА була створена ще під час війни, бож по війні вже не треба було мати на те дозволу від фашистів, та й самих фашистів уже не було на території України... На сторінці 164-ій 17-го тому УРЕ, після ствердження, що борців УПА „залишили німці на території України”, написано: „В 1950-их роках в західних областях завершено колективізацію сільського господарства, ліквідовано куркульство і націоналістичний бандитизм”.

Отже, все було зліквідоване. Але раптом у 1965-66 рр. ув'язнюють в Україні майже сотню молодих науковців, літераторів і поетів. Одночасно над колишніми упівцями влаштовує окупант декілька голосних процесів з метою залякати, стероризувати населення, відстрашити українську молодь від участі в пасивному спротиві і підземній боротьбі. Судові процеси провадить Москва в Україні так, щоб поставити знак рівності між колишніми прислужниками фашистів і героями національної боротьби.

Такі процеси, що закінчувались завжди ви роком смертної кари, набули найбільшого розмаху в 1966-67 рр., якраз напередодні 50-річчя большевицької контрреволюції.

Безсмертною славою вкрите ім'я героя УПА Антона Олійника, який понад двадцять років провадив в Україні збройну боротьбу проти окупанта, винищуючи комуністів, особливо на Рівенщині. С. Олійник, який мав кличку „Індус”, діяв в околицях Костополя в 1947 р. з загоном УПА сотника Шуляка. Київський військовий трибунал виніс йому присуд смерти аж у 1966 році — і Антона Олійника розстріляно саме тоді, коли він підготовлявся до переходу на

Захід. — Советська преса подала короткі вістки про суд і засуд, називаючи героя „бандитом” та „зрадником”.

Київська „Радянська Україна” з 17 лютого 1967 р. повідомляла про суд у Дніпропетровському над „слугами фашизму”, між ними, над Олексієм Лазоренком, теслею за фахом, який не одного комуніста вирядив на той світ. Усіх підсудних розстріляно.

„Вісті з України” з березня 1967 р. повідомили про суд і засуд на розстріл чотового УПА, героя-гуцула Олексу Григу, псевдо „Чумак”...

„Радянська Україна” з 22 квітня 1967 р. повідомила про розстріл і 15-річну в'язницю для групи українців із Сумської області, також ніби за злочини під час війни на території Сумської області. Бириняє питання: а де ж було „советське правосуддя” впродовж півсторіччя? Чому всі ті суди відбуваються аж тепер?

Всі ті судові процеси, спрямовані проти УПА і націоналістів статті в советській пресі, брошури, що їх розсилає „Комітет для зв'язків з українцями за кордоном”, романи, повісті і вірші, що їх пишуть на замовлення відділу агітації ЦК КПУ підсоветські письменники та поети — все це свідчить про те, що ворог не може замовчувати бойових дій Української Повстанської Армії, що ідеї націоналізму живуть в народі і антинародній большевицько-московській владі доводиться з ними боротись.

Боротись проти ідей УПА — це значить боротись проти української нації. А нас понад 45 мільйонів. З нами — інші поневолені нації і час працює для нас.

~~~~~  
Батьківщина уважно прислухається до всього, що діється серед української як старої, так і нової еміграції. Український народ щільно слідкує за тим, чи фронт на еміграції йде крок у крок з фронтом на Землях, чи від нього не відстає, не заломлюється. Народ бо вправі вимагати, щоб українська еміграція ні в чому не відставала від боротьби на Землях, щоб вона цілком стояла на висоті завдань, що їх історія поставила перед нею.

Звернення Воюючої України. Жовтень 1949 р.

~~~~~  
Ч И Т А Й Т Е,

П Е Р Е Д П Л А Ч У Й Т Е,

„В І С Н И К”!

П. Шандрук

БОРОТЬБА НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ

Коли поглянемо на мапу Середнього Сходу, а зокрема звернемо увагу на конфігурацію кордонів Ізраїлю, то трудно зрозуміти, на яких підставах — етнографічних, політичних чи мілітарних — ці кордони усталено. Міжнародна публіцистика обвинувачує за це Англію, хоч, формально беручи, встановила їх Ліга Націй, а змінив у війні ізраїльський народ.

На заході Ізраїль майже в цілості спирається на Середземне море. На півночі він межує з Ливаном, на північному сході — з Сирією, на сході — з Йорданією, який власне приділено західній берег р. Йордану з до-силь глибокою енклавою, що сягає в західному напрямку на 70 миль, а від півночі на південь на 65 миль. На південному заході Ізраїль межує на Синайському півострові з Єгиптом.

Оцінюючи під поглядом оперативним такі виразні ущемлення ізраїльської території, можна прийти до висновку, що зроблено їх на користь арабських держав. Особливо небезпечною видається єрусалимсько-йорданська енклава, випадом з якої можна перетяти Ізраїль на дві частини, тим більше, що далі на захід до Середземного моря його територія має глибину теж не більшу як 70 миль. Пригадуємо, що первісні кордони Ізраїлю усталено рішенням ОН з 27 листопада 1947 р. Ізраїль прийняв їх, арабські держави не прийняли і взагалі не визнали ізраїльської держави.

Коли підходити історично до справи признання жидівському народові права на державну організацію, то чи не першим політичним і публіцистичним у цій справі був виступ ще задовго перед першою світовою війною австрійського публіциста д-ра Теодора Герцля. Наприкінці тієї війни Англія, враховуючи жидівські політичні впливи, декларацією свого міністра закордонних справ Артура Бальфура на адресу відомого сіоністичного діяча барона Ротшильда проголосила: „Уряд його величності прихилиється до погляду створити в Палестині батьківщину для жидівського народу і вживатиме найбільших старань, щоб досягнути цей замір...”

Одночасно Англія грала на руку арабам, обіцяючи їм під час першої світової війни за виступ проти Туреччини словами славнозвісного полк. Лоренса повну незалежність. Бо „нафта керує політикою”.

Рішенням Ліги Націй у 1921 р. мандат над Палестиною передано Англії. Однак, Англія не запобігла навіть збройним зударам між жидами і арабами, які прибирали гострий характер. Терористичні акти і навіть партизанська війна тривали в Палестині аж до 1947 р., і тоді, очевидно з мотивів лояльності супроти жидів і арабів, Англія зреклася мандату над Палестиною.

Тим часом число жидівського населення Палестини побільшувалося: в 1919 р. воно нараховувало 100.000, а вже з кінцем 1947 р. дійшло до 678.000, що становило 55% всього населення. Під цю пору воно вносить понад 2.600.000.

Рішення Ліги Націй поділити Палестину на жидівську і арабську частини не задовольнило ані жидів, ані арабів. Відомий сіоністичний діяч, англійський старшина російської державної приналежності, В. Жаботинський, створив невелику, але дуже активну партизанську армію Гаґанак. Напруження в Палестині зросло до такої міри, що ЗСА і Англія зажадали від Ліги Націй закликати сторони до припинення війни.

14 травня 1948 р., напередодні зречення Англією свого мандату, жидівські організації створили тимчасовий уряд на чолі з Бен Гуріоном, який проголосив декларацію незалежності жидівської держави під назвою — Ізраїль. Великі держави визнали Ізраїль де факто. Представник СРСР заявив, що „смішним було б визнати Ізраїль за державу”, однак уже 17 травня московський уряд визнав його до юре.

Араби і жиди підпорядкувалися інтервенції Ліги Націй, хоч араби втратили в тій війні понад 2.600 кв. миль. 800.000 арабського населення зі здобутих жидами територій втекло на територію, головним чином, Єгипту. Їх поселено на Газькому просмику і ними мусіла заопікуватися Ліга Націй, а тепер опікуються ОН.

У 1952 р. в Єгипті стався державний переворот. На чолі уряду по усуненні фараона Фарука став номінально ген. Могамет Нагіб, а фактично полк. Гамаль Нассер. Його політичну діяльність позначило прагнення піднести значення арабського світу, передусім Єгипту, а одночасно шукати реваншу на Ізраїлі. Він почав коншакти з СРСР, разом шантажуючи ЗСА, щоб скористати від них матеріально. В 1956 р., коли Нассер розпочав будову Асванської греблі, а ЗСА, з огляду на його образливі виступи, відмовили обіцяної допомоги, він цілковито опинився в таборі московських сателітів і почав одержувати від Москви велику матеріальну та мілітарну допомогу. За його прикладом пішли майже всі інші арабські держави. А Сирія навіть погодилася на політичну унію з Єгиптом.

У жовтні 1956 р. Нассер проголосив націоналізацію Суецького каналу. Тоді війська Франції та Ізраїлю з участю військ Англії розпочали збройну акцію проти Єгипту. Протягом 6 днів жидівські війська опанували Синай, але під пресією президента Д. Айзенгавера і уряду СРСР альянти припинили воєнні дії.

У тій війні Ізраїль здобув вихід із Акабської затоки, опанувавши єгипетський форт Шарм ель Шеїк, що був брамою до ізраїльського порту Елят.

Від року 1956 Нассер безперестанку через радіо і пресу закликав арабські народи до знищення Ізраїлю, до бойкоту американських і англійських товарів і вихваляв Москву як вірного союзника.

У відповідь на провокації Нассера і диверсійні акти в прикордонній смузі із Сирією у березні 1967 р. вислано з Ізраїлю на сирійську територію каральну експедицію. Прем'єр Леві Ешколь (Лейба Школьник з Бердичева), який виконував одночасно обов'язки військово-

вого міністра, акцептував усі оборонні заходи начальника генерального штабу ген. Ізахара Рабина.

Навіть, коли в р. 1953 Єгипет заблокував знову вхід до Акабської затоки, уряд Ізраїлю стримався від реакції. Рада Безпеки ООН мала на кордоні Єгипту і Ізраїлю свої обсерваційні сили, але це не перешкоджало збройним інцидентам.

У перших днях травня 1967 р. Нассер перевів військову мобілізацію, що одночасно зробили Сирія, Йорданія і дещо пізніше Савді Арабія та Ливан. Ірак і Алжир проголосили воєнне поготівля. Ізраїль зі свого боку вжив усіх мобілізаційних заходів. 16 травня командир обсерваційних сил ООН індійський генерал Індар Рікгай одержав від єгипетського начальника генерального штабу ген. Могамеда Фавзі депешу з пропозицією негайно стягнути обсерваційні пости з єгипетського кордону. Генеральний секретар ООН У Тант на запитання ген. Рікгая, що йому робити, зарядив виконати вимогу ген. Фавзі. 18 травня каїрське радіо оголосило, що єгипетські війська готові до війни.

Очевидно, з тактичних міркувань 29 травня прем'єр СРСР Косигін вислав до Нассера телеграму із закликом стриматися від воєнної акції, але одночасно апробував блокаду Акаби. ЗСА через державного секретаря Д. Раска шукали можливості мирного поладження конфлікту. Вашингтон був дуже занепокоєний розвитком подій на Середньому Сході, зокрема тому, що по війні 1956 р. ЗСА задекларували в порозумінні з Англією ужиття навіть збройної сили для забезпечення інтегральності кордонів в тому обширі. Президент Джансон 2 червня навіть вислав до Нассера телеграму, пропонуючи для поладження конфлікту делегувати до Каїро віце-президента Г. Гомфрі. Здається, то був фальшивий жест, який у високій мірі підніс престиж Нассера. Нассер відповів, що висилає свого віце-президента Захарію Магієдіна до Вашингтону.

Коли вибухла війна, президент ЗСА, прем'єр Англії Вільсон, а також президент Франції де-Голль проголосили повний неутралітет.

Збройні сили противників представлялись так: арабські держави — 643.000 людей під зброєю, 1.090 літаків, 2.700 танків, 3.100 гармат; Ізраїль — 300.000 людей під зброєю, 400 літаків, 800 танків, 1.600 гармат.

Цікавий факт: ще в березні 1967 р. советські військові експерти на прохання Нассера перевели інспекцію збройних сил Єгипту і в своєму звіті ствердили, що єгипетське летунство до війни не готове.

В останніх днях травня всі арабські вожді поєдналися. Відвідав Нассера також йорданський король Гусейн, проти якого каїрська напівурядова преса вела гостру кампанію, називаючи його „арабським зрадником”. Навіть прозахідня Савді-Арабія вислала 20.000 свого війська до Йорданії. В поготівлі для допомоги Єгиптові були сили Ірану, Кувейту, Судану і Алжиру. З тої арабської єдності виломився лише президент Тунісії Бургіба.

31-го травня в Ізраїлі під тиском громадської думки уряд покликав на пост міністра оборони героя війни 1956 р. генерала Моше Даяна. Того ж дня відвідав

Нассера У Тант, але візита його не дала жадних наслідків.

Вранці 5 червня єгипетські війська чекали на наказ рушити вперед. Перед ними за піщаними горбами стояли в поготівлі ізраїльські війська.

Раптом сотки літаків покрили небо над Тель Авівом. Більшість їх подалася на захід над море, менші групи — на схід над Амман, Дамаск, прикордонні місцевості Іраку. Ті, що полетіли на захід, мали заатакувати єгипетські летовища від заходу, щоб ворог не міг передчасно викрити їх, боє єгипетські радары були наставлені на схід. Крім того ізраїльські летуни послугоувалися „чорними електронічними скринями”, які унеможливлювали працю радарів. Ізраїльські летуни мали докладні пляни єгипетських летунських баз, включаючи навіть засекречену базу тяжких МІГ'ів у районі Люксуру, глибоко на південь.

Ізраїльські летуни збомбардували летовища в районі Каїро, саме місто, район Ізмаїлі та 9 баз на Синайському півострові. Знищено на землі понад 400 літаків. Ізраїльтяни втратили в тому налеті 16 літаків, збитих протилетунською артилерією, та 3 літаки, що згинули з незаних причин. Того самого дня атаковано скупчення єгипетських танкових груп, артилерії та піхоти. Єгипетські вояки кидали танки, транспортні самоходи і тікали на захід. Ізраїльська змоторизована піхота вживала їх поруч зі своїми для переслідування ворога. В Каїрі запанував хаос. На єгипетському фронті вже 6 червня був спокій.

Інші ізраїльські авіаційні згрупування, скеровані на схід, знищили кілька баз в Йорданії, Сирії та в Іраку.

Нассер через радіовисильні заявив, що єгипетську авіацію знищили американські та британські літаки з літаконосців. Це з місця спростували Вашингтон і Лондон.

Бригада ген. Галя, підсилена змоторизованими частинами і легкими танками, протягом двох днів після невеликого спротиву опанувала Газу і цілу енклаву. „Армія визволення Палестини” Ахмеда Шукрі, що складалася з арабських утікачів, в паніці розбіглася.

8 червня ізраїльтяни трьома колонами дійшли до Сузького каналу. Змоторизована група з 2 батареями 7 червня без опору зайняла Шарм-ель-Шейк над затокою Акаба.

Найтяжчі бої довелося ізраїльтянам звести в районі Єрусалиму з Йорданським легіоном, що був зформований англійським генералом Глаббом. В тих боях обидві сторони зазнали великих втрат. Йордан до 15.000 убитими. Ентузіазм ізраїльтян трудно описати, коли вони дісталися до т. зв. „муру плачу”, себто залишків другого Соломонового храму.

Після втрати Єрусалиму, а головню Йордансько-єрусалимської енклави з містами Наблос і Вифлеєм, йорданський король погодився припинити війну.

Ізраїльські сили в складі 3 бригад змоторизованої піхоти з групою легких танків заатакували Сирію. І хоч сирійці завзято боронилися, 9 червня ізраїльські війська увійшли на глибину 12 миль на територію Сирії.

Йордан і Єгипет погодилися на перемир'я. Сирія продовжувала воєнні дії до 10 червня.

**
*

Коли воєнні кореспонденти запитали ген. Рабина, які фактори дали Ізраїлеві рішальну перемогу, він зазначив: „Ми втратили у війні всього 679 (?) забитими та 2.563 раненими. Ворог втратив коло 20.000 лише забитими і раненими та 30.000 полоненими. Кожний наш вояк знав, що б'ється за існування держави та народу. Кожний наш вояк горував своїм вишколом над ворогом. Кожний наш командир умів використати бойову ситуацію”.

Ізраїль справді знав, що програ була б принаймні початком кінця його існування. Але, крім того, Ізраїль знайшов можливості поінформуватися про ворожі сили, мораль ворога, його збройне поготівля. Уряд і генеральний штаб Ізраїлю з усіх можливих варіантів війни, обрахувавши можливості власні і ворожі, зокрема час та простір власної території, який виключає маневрування, при оцінці великого значення несподіванки, — обрав єдинодоцільний варіант: несподіваний удар летунством для опанування повітря та деморалізації ворожої наземної сили; удар головними силами на найбільш небезпечного ворога; офензивна акція на інших фронтах, яка випливала із заложення, що наступ навіть слабшими силами є найкращим способом оборони, звичайно до певного часу.

Отже, можна сказати, що ізраїльське командування використало клясичні зразки воєнного планування і ведення війни.

Звичайно кажуть, що „переможця не судять”. Але на прикладі ізраїльсько-арабської війни, як зауважив ізраїльський міністер Ебан, „історія ще не знає випадку, щоб переможені вимагали цілковитої капітуляції переможця”. Мабуть, для переможених це впливає з їхньої оцінки потенціальної сили Ізраїлю. Не виключені в майбутньому нові змагання, але, попри всі інтриги Москви, які безперечно у великій мірі до тої війни допровадили, ще довгий час Ізраїль буде в стані протиставитися.

В глибині підстав тої війни треба шукати змагань між Заходом і Сходом. Позиція нейтральності ЗСА і Англії не була позитивною і політично-етичною, але ЗСА мають багато інших клопотів, що вимагають великих зусиль американського народу. Зрештою, не знаємо, яке могло б запасти рішення при протилежнім висліді війни, можемо лише твердити, що політика московських керівників не пішла б на одверту конфронтацію зі Заходом. Є дані, що Об'єднаний Генеральний Штаб ЗСА передбачав перемогу Ізраїлю, і це в певній мірі виправдує вичікування ЗСА.

Щодо акції в тій війні ОН, то, на підставі дотеперішньої історії існування цієї установи, не треба багато мудрости, щоб ствердити певну її безсилість і тенденційність. З різних внутрішніх та зовнішніх причин ОН не можуть служити заповідженим її організаторами ці-

лям — запобігати збройним конфліктам між державами.

**
*

Поминаючи глибокі причини жидівсько-арабського спору, що виник на переломі ХХ ст., знаємо, що Палестина (назва напевно походить від „філістимлян”) була „обіцяною землею”, куди Мойсей привів жидів на підставі легендарної угоди з Богом. Араби свої претенсії на Палестину аргументують тим, що замешкували вони постійно ту територію протягом останніх 1300 років, що становили вони 90% населення того краю, і також шукають опертя в Корані. У своїй легендарно-історичній традиції жиди і араби пов'язані спільним племінним походженням від одного прабатька Авраама — обидва народи є семітського походження. Щоправда, не раз в тягу свого історичного життя жиди бували змушені залишати свій край.

Середній Схід був, а тепер спеціально є ключовим тереном світових інтересів, бо сучасним світом керує нафта, якої 60% світового потенціалу посідає Середній Схід. Але нафта знаходиться на територіях арабських держав.

На підставі дотепер оголошених історичних матеріялів і недавно знайдених скриптів виходить, що ізраїльтяни першими творили в Палестині державні організми хоч і з примітивним, побудованим на ритуальних тезах, характером суспільного життя. І на тій підставі Ліга Націй визнала жидам право на заселення Палестини, а ОН формально визнали Ізраїль. Жовтень 1967 р.

(В наступному числі: „Позиція СССР на Середньому Сході”).

ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ПРОВІДНИКА

15 жовтня ц. р., спільними заходами 20 Відділу ООЧСУ і Відділу ОЖ ОЧСУ в Аллентавні, Па, відзначено жалобними сходинами восьму річницю смерти сл. п. Степана Бандери.

О год. 11 перед полуднем парох української католицької парафії Пречистої Діви Марії о. Т. Бариляк відправив за поляглого Провідника панахиду, а о год. 3-й у залі „Найтс ов Сейт Джордж” відбуто жалобні сходи.

На задній стіні сцени виднів державний герб України, а нижче оповитий чорним серпанком портрет великого сина Української Землі, палкого патріота й революціонера — Степана Бандери. Китиці квітів по обох боках портрета нагадували невіджалувану втрату.

Сходина відкрив голова Відділу ООЧСУ І. Федорак, закликавши присутніх вшанувати пам'ять Провідника однохвилинною мовчанкою. М. Іванів у короткому рефераті насвітлив життя й боротьбу сл. п. С. Бандери на шляху до здобуття Української Самостійної Соборної Держави.

Гарно продеклямували Дарія Петровська вірш „Степанові Бандері”, а Ігор Гудз — вірш „15 жовтня 1959 року”.

РЕДУТ ЙОСИПА ПОЗИЧАНЮКА

МОСКВА ЖАХАЄТЬСЯ ТІНІ СВОЇХ ЗЛОЧИНІВ

Вже Ціцерон казав: „Брехунам не вірять навіть тоді, коли вони говорять правду”. Англійський поет і священик XVII ст. Джордж Герберт писав: „Покажіть мені брехуна, а я вам покажу злодюгу”. Бернард Шов доповнив образ брехуна словами: „Покарою для брехуна не є тільки те, що йому ніхто не вірить, але й те, що він не може вірити нікому”.

Коли ми боремося проти московських большевиків, то в першу чергу тому, що вони — найбільші брехуни, яких знає історія людства. Вся їхня історія і практика побудовані на найчорнішій брехні.

Москалям ми не дивуємося.

Але дивуємося тим нашим компатріотам, які п'ятдесят років ідуть рука в руку і нога в ногу з москалями, щоб обстрілювати український народ і цілий світ. Відомо: „брехнею світ пройде, але назад не вернешся”. Стара українська народня мудрість, а як мало людей її знає і розуміє!

Колись був такий Український Січовий Стрілець, що називався Баб'юк. Літературне псевдо М. Ірчан. Пішов добровольцем до УСС'ів — бився за український народ, зазнав поразки із українським народом і враз із УСС'ами, з тими, які залишилися в живих після страшних боїв, виїхав на вільну чеську землю. Там йому до голови забрів комунізм, почав дописувати до комуністичних рептілок у Канаді, а кінець-кінцем і до Канади помандрував „визволяти робочий клас з-під ярма капіталістів”. Як там воно в Канаді було ми докладно не знаємо, але за декілька років Ірчанові так запахла „родина”, що він покинув канадійський „робочий клас” і подався до „раю”.

Та ба: в 1937 році ні сіло ні пало скосила його коса „радянської справедливості”, як „запроданця і капіталістичного шпіона”.

Таких, як Ірчан, скосила „радянська коса” багато. Вона косила мільйони винних і невинних, дітей і стариків, всякого, хто українцем був і українцем почувався.

Є на світі люди, які вірять у можливість „співіснування з Москвою”. До таких йолопів ми не належимо. Москва знає тотальне підпорядкування, тотальне невірність, фізичне й духове, або — тотальне знищення.

Недарма Сталін казав, що якби українців не було так багато, то він їх був би з коренем вирвав і розсіяв по пустелях Сибіру.

Москва — це нищитель.

Знищила вона й Ірчана.

Та ба, повіяв в СССР інший вітер. І вийшла з Москви директива: „реабілітувати Ірчана!” Бо реабілітували вже й Олеся й інших... Чому б не „реабілітувати” автора „Родини Щіткарів”?

Але от яка брехня криється за тією „реабілітацією”. Така брехня, що якби Ірчан встав із гробу, то плюнув би прямо в пику своїм „реабілітаторам”.

Цитуємо:

„Жовтень”, ч. 7, 1967 р. „Пристрасний борець за комунізм” — автор Валерія Смілянська.

„Минуло 70 років з дня народження Мирослава Ірчана (літературний псевдонім Андрія Баб'юка) — людини, яку добре знали й щиро любили трудівники Радянської України й української Канади 20-х - 30-х років”. (Ст. 138).

„Задурений націоналістичною пропагандою, він іде добровольцем у легіон українських січових стрільців — оддати життя за австро-угорську монархію”... (Ст. 138).

„Багато ще було розпочато й задумано... 1937 року Ірчана на стало”... (Ст. 139).

Отак „не стало” — і все. Советські борзописці мовчать, що його знищила московська сокира, великодержавна російська ненависть і большевицька червона віспа. А червона віспа — гірша від чорної, бо на неї ще ліків не знайдено.

Це не перша стаття про М. Ірчана в під'ярмній пресі.

І не остання.

Москва жахається страшної тіні своїх власних злочинів.

Жахатиметься доти, поки не впаде на коліна, поки не вдариться у груди і не почне спокутувати своїх безконечних гріхів. Перед Україною в першу чергу.

Нестор Ріпецький

О. Керз

ЕКСПО — 67

Відомо, що міжнародні виставки в наші часи це до певної міри анахронізм. Вигідний новітній транспорт виключає драстичне зацікавлення незвіданими ще краями, і відвідувач міжнародних виставок заздалегідь напосний деякою дозою скепсису щодо незвичайности експонатів. Тим більше, коли мода, промисл і мистецтво стали міжнароднім капіталом, тільки підмальованим в деякій мірі не переробленою ще природою, кліматом та впертими звичками народів. Але це лише в рідких винятках.

Канадійська міжнародня виставка була для аматора екзотики болючим ударом, не передбаченим навіть тією дозою скепсису, притаманного номадам ХХ століття. Такої одноцільності, такої єдиностильовости країн не лише Євразії, але й властивої Азії та Нового Світу він не чекав. Ніби змовилися будівничі та декоратори всіх павільйонів, що мистецтво — єдине, і побудували їх за одним модерним зразком, що виключає відрубність, стиль, традиції.

Усі павільйони, крім хіба маленької святиньки Тайленду та грецького, збудованого у формі античного житлового будинку, були виразом стилю кінця ХХ століття, стилю міжпланетних полетів, стилю, що уможливає людині без участі м'язів жити, рухатися, працювати, думати. Найвиразнішим проєктом цього контрольованого життя був американський павільйон: геодезична баня, проєкт новітнього міста з контрольованим кліматом, температурою, повітрям. Ця прозора куля з безліччю прозорих платівок-віконць, що мають відкриватися тоді, коли її мешканцеві потрібно повітря, що повертається за сонцем, коли його хоче бачити той мешканець.

За американським павільйоном ішли інші, не відстаючи від стилю „модерн” ні внутрішнім устаткуванням (рухомі сходи, охолодження, ogrівання), ні передусім мистецтвом, музикою та кіном. До болю голови ці рафіновані інтер'єри французького, англійського, чеського павільйонів сповнені атмосфери дискретного „декорасіон д'ентер'єр”, отож півтемряви, а то й зовсім темряви, в якій фосфоризуючим світлом делікатно підсвюють сенсацію текстильного промислу у формі механічно вимережаної тканини, що до злуди нагадує рукоділля, ба навіть патину, блиск фальшивих самоцвітів, витоплених зі звичайного скла, але оправлених рукою мистця. Цю fascинуючу атмосферу посилює хлюпіт кольорових водографів, що його супроводить електронна музика. Ах ця музика, до якої наше бідне традиційне вухо не може звикнути! Ці шости-чи навіть дванадцятитонні гами з роздвоєними звуками! Як важко їх сприймати, коли в душі людини раннього ХХ століття бринять сонати Дебюсі!

Тікаємо з темних залъ туди, де ясніше (між іншим, у британському павільйоні темно, як в американській барі). Манить німецький павільйон солідністю та натуральністю. Він побудований у формі шатра. Отже,

природа, спорт, сонце, здоров'я... Всередині, на жаль, тільки німецький матеріалізм, звернений на використання ще не використаного до останніх меж: хемічні процеси, електроніка і важкі у вигляді монструозних голосників декорації. Бррр!

Не знаходимо відпруження в павільйонах колись хліборобських, традиційним мистецтвом скрашених народів, що нині живуть „щасливим, соціалістичним життям”. Для того, хто шукає мальовничости балканських гір, тужливих пісень, по-дитячому радісних народніх виробів, п'яного вина соняшного півострова, виставлено розчаровуючі експонати: колишні знамениті винарі виробляють у соціалістичних артілях жіночі торбинки та модні черевики, які не можуть бути і марною копією виробів традиційних французьких чи італійських ремісників. Їх мальовничі курорти наповнені безстилевими фабричними спорудами, що продукують поспіхом недостиглі вина, які, до речі, неможливо купити на виставці. Таке діаграмно-креслярське бюро являв собою старовинний Єгипет, що, не чекаючи на закінчення виставки, закрив свою „крамничку”, залишаючи в поспіху статуї богів під голим небом, бо виявилося, що на них, не зважаючи на шалений соціалістичний розвиток країни, не вистачило транспорту...

Під чеським павільйоном стояли найдовші черги. Молоді відвідувачі, ще не стомлені блуканням по островах ріки св. Лаврентія, заповнили кінові залі, бо там висвітлювали нові фільми, останній крик кіномистецтва. Екран поділений на маленькі квадратики, і кожний з тих квадратиків виступає вперед або западає назад. І так, коли на екрані зображений ряд пляшок від соди, рухомість поодиноких квадратиків може декого здивувати чи зацікавити, але коли там лежить пишний тигр, то при зміні позицій квадратиків залишається він раз без вуха, а раз без хвоста... Як впливав цей мистецький процес на глядачів важко було вгадати через кромішню темряву. Ми покинули кінову залю рівно через десять хвилин, бо інакше важко було б вилізти з натовпу. Ніби в протиставлення до мистецтва майбутнього, показаний в цьому ж павільйоні розвиток людини на різьбленій в дереві панорамі, виконаній з чисто чеською солідністю та реалістичною скучністю. Чи це був виклик чи крик розпуки — невідомо. Слід підкреслити, що перед реалістичним панно, як і перед дивовижними кіноекранами, стояли сотні глядачів.

Майже всі павільйони вільних країн переповнені модерним малярством, а площі — скульптурами світової слави різьбарів. Таких як француз Рєшіє, один із найбагатших у світі малярів, і інших, що їхні твори, чекаючи свого місця в музеях майбутнього, зовсім недоступні аматорам мистецтва. А на ЕКСПО є добра нагода їх оглянути. Всі ці твори абстрактні, і це — стиль нашого часу. Даремно шукати на виставці імпресіоністів чи навіть експресіоністів, які ще так недавно вра-

жали аматорів „зрозумілого” мистецтва. Всюди панує абстракт, і то брутальний — ці чорні конуси на переважно білому або червоному тлі, ці втерті в полотно, як шеляк у дерево, червоно-чорні плями, якісь розпливчасті, як туман, кулі на тлі голого, ніби висовганого чорного або білого поля в сполучі з електронною музикою, що лине не знати звідки, томлять вас і пригноблюють не менше від мандрівок по островах. І зринає думка про життя, якого ми може й не побачимо: регульованого, влегшеного, комфортного, з брутальними нападами музик та малярів, що мають заступити людині враження сильніші може від первісних бур...

Вхід до советського павільйону зразу на вступі заповідає відступ. Тут усе, як в минулому сторіччі, лише створене не мистцями, а наслідувачами, не майстрами, а фабричними рабінниками, не авторами, а копіїстами. Все тут до того ще кепська копія кепських інвенцій. Монструально великий павільйон, але всередині він порожній. В порівнянні з советськими виставками в інших країнах у попередніх роках навіть тих величезних фотографій, що мали заступати експонати — немає. Є дрібна кацапська кустарність у вигляді казанських дерев'яних ложок та ляльок „ванька-встанька”, кількох живих осетрів і жменьки позамузейного мотлоху. Навіть малярство (хай уже натуралістичне) заступила шкільна дитяча творчість на клаптях паперу, а ті олійні образи, що бовваніють серед „народнього мистецтва” — це жест старих людей, стомлених до краю революційною тематикою. Такими ж знудженими являються і книжкові експонати, серед яких переважають... дитячі видання, Про формальний бік видань не доводиться й говорити. Вони паленілі б за своє оформлення біля початків графічного ремесла. А якість паперу, в який загортають вам куплену книжку „девушка”, непридатна і на загортання оселедців. Такий він сірий і крихкий.

Народне мистецтво, як личить країні народніх традицій (не технічних!), власне і не є народнім. Воно в цілому кепська копія, дбайливо перемішана й знеславлена, де важко відрізнити кавказьку різьбу від гуцульської, полтавський рушник від молдавського. Все якесь фабричне, „фільдекосове”... Навіть фрески св. Софії Київської висять у товаристві Костроми чи Ярославля, щоб усе виглядало як одне, неподільне...

Щоб відсвіжити цей відсталий світ, большевики влаштували не більше й не менше як показ „московських мод”. Це дивно трохи тим, що представниці прекрасної статі, для яких ніби й творять ці моди, ці московські дівчата, які обслуговують павільйон, геть поза всякою модою. Вони незачесані, зле вдягнені, нагадують не урядничок на закордонній виставці, а базарних продавчинь. І виглядом і манерами. Вони нервові, непривітні, підозрілі, відмахуються від клієнтів, як від мух. Мужчини, що сидять біля апаратури, яка випускає в етер московські народні пісні, одягнені трохи краще, і на ногах у них гостроносі італійські черевички. Та й поведінка у них привітніша. Що це таке? Куди ж пропала ніжність прекрасної статі?

Советський „фешен шов” супроводився малим му-

П. Григор'як

ЗАНЕПАД ГРОМАДСЬКОЇ ЕТИКИ

Говорити про громадську етику, взаємну толерантність і про чесне відношення декого з наших політиків до своїх політичних противників — мабуть, не доводиться. Багато людей затратили згадані шляхетні прикмети, позбавлені відчуття гієрархії духово-ідейних вартостей. З чорного роблять вони біле і навпаки, зло ставлять вище від добра, а комунізм вище від Христової віри („Сучасність”), ідеалізм і фанатичну любов до України висмівають як речі перестарілі та шкідливі в сучасній добі. Неправду предствалюють як незбиті факти і залюбки неправду поширюють серед спільноти, покликаючись на неіснуючі матеріали, аби понизити своїх політичних опонентів. І це все діється серед провідних українських емігрантів, які мають претенсії вести народ до „обіцяної землі”. Одним словом — це фальшиві пророки, які стають модними, як ті брудні, патлаті „в'єтніки”.

За відносно короткий час назбиралося багато фактів, які починають входити як засада дії у маніпуляції політичних шахраїв серед нашої спільноти. Годі про це мовчати, бо таке поступування „політиків” і журналістів поширює моральне згіршення. Деякі екстремісти з групи двійкарів і мельниківців у своїй неоправданій ненависті до бандерівців не перебирають у засобах. Неперевереними вістками або просто видуманими історіями послуговуються вони як певними фактами у своїй жалюгідній пропаганді проти „інакомислячих”.

Кілька місяців вперто кружляла плітка, поширювана відомим мельниківським активістом серед покупців бензини, що начебто один із провідних членів ЗЧ ОУН утік до СРСР і звіттам промовляє через радіо до всіх недавніх друзів, закликаючи їх вертатися на „родину”. Власник бензинової станції з насолодою цю неправду розвалковував, надаючи їй від себе особливої пікантності. Людина ніби поважна, колишній революціонер бавився плітками, як базарна перекупка, дармащо продає не ярину, а бензину. Якщо авто під'їжджало до його станції людина освічена, тоді „бізнесмен” на підтвердження своєї провокації покликався на неіснуючий таємний комунікат Проводу ЗЧ ОУН, в якому „вняс-

зичним ансамблем — електрична гітара, піано і контрабас. І конференс незачісаной, з захриплим голосом „девушка”. Кажемо: „фешен шов”, бо цей московський показ моди був звичайним американським показом: суконки, капелюшки, американські черевички, це видно кожному, навіть зачіски і пози модельок. Їх було з десяти. Назви гарних костюмів, суконок, особливо вечірніх та бальних, дивовижні: „Москва”, „Онега”, „Кострома” викликали сміх добродушних квібецьких дівчат, які, ласуючи морозивом, казали:

— А чого ж, ті, що продають книжки, не одягнуть „онег” чи „костром”?

нювалось" втечу того провідного члена. Цей видуманий комунікат навіть мав би лежати в його кишені.

Треба мати не абияке зухвальство, щоб ширити такого роду інсинуації на політичних противників. Було б більше пристойно, якби власник бензинової станції видуманий ним документ Проводу ЗЧ вмістив відбиткою у своїм партійнім органі. Але цього зробити він не може, бо такого документу не має, а згадувана ним особа далі працює для визвольної справи.

Можна було б ігнорувати подібні інсинуації, але вони зачасто повторюються серед деяких середовищ, які, беручи об'єктивно, підпомагають ними большевицькій агентурі. Це не перший випадок, коли пропаганда проти бандерівців ніби перегукується змістом з большевицькою пропагандою.

У 1946-47 рр., коли московська преса писала, що немає жадної УПА, а є гітлерівські недобитки, і що з тими недобитками війська НКВД мусять по горах і лісах зводити бої, в Німеччині і Австрії твердили мельниківські часописи, що „УПА — це видумка бандерівців”. Але коли Москва підписала військовий договір з Польщею та Чехо-Словакиєю про спільні воєнні дії для поборовання УПА на терені тих країн і коли, в зв'язку з цим, про боротьбу УПА заговорила світова преса, містячи навіть світліни повстанців, мельниківці поспішили видати опрацьовану пропагандистом мельниківського проводу брошуру — горезвісний „Ліс у правдивому світлі”. Там уже не писалося, що боротьба УПА є видумкою, але цю боротьбу насвітлювано в такій формі, як насвітлювали її большевицькі газети, мовляв, у лісі опинилися люди, які провинилися перед законами, які співпрацювали з німцями, і т. д.

Запитуємо: кому була потрібна така брошура і яку користь вона принесла нашій визвольній справі чи хоч би самим мельниківцям? Жадної, хіба скомпромітувала видавців „Лісу у правдивому світлі”.

І тому треба було пускати нову версію, коли кордони Західної Німеччини і Австрії переступили перші рейдуючі частини УПА. Це вже не була „бандерівська видумка”, це були загартовані в тяжких боях українські воїни, новітні лицарі, готові віддати своє життя за велику справу. Тоді ті, що поширювали „Ліс у правдивому світлі”, бігали, шукали серед упівців „мельниківців”, а що таких не знайшли, то першого-ліпшого воюяка, який у політиці не був надто зорієнтований, брали під свою опіку, вишколювали і возили по таборах, як „учасника” мельниківського підпілля на Україні.

Дав би Бог, щоб мельниківське підпілля на Україні було, розвивалося, це українській справі тільки допомогло б. Віда в тому, що мельниківці перейшли велику політичну еволюцію: від заперечення існування УПА, почерез мельниківське підпілля на Україні до узурпування УПА, що виявив недавній „документ” отамана Бульби, підписаний кількома мельниківцями.

Тепер візьміть ці всі зіставлення включно з брошурою „Ліс у правдивому світлі” і пробуйте визначити якусь послідовність мельниківського середовища. Немає такого філософа, історика, щоб міг у тому знайти якийсь позитивний глузд. Це тяжко помстилося на

мельниківських твердженнях про „братню кров на бандерівських руках”, про „братовбивців” і т. п. З цієї „братньої крові” мельниківці зробили проблему, з якої й до сьогодні не можуть виборсатися.

Наведемо ще одну провокацію, яка точно покривалася з провокацією московсько-комуністичної агентури. Підступне вбивство сл. п. Степана Бандери навівало багато здогадів і неясности в коментарях деяких газет. Провід ЗЧ ОУН склав заяву з твердженням, що Степана Бандеру вбила Москва з тих самих мотивів, з яких убила Петлюру і Коновальця. Та противники ЗЧ ОУН всіма силами намагалися використати тасмниче вбивство, щоб компромітувати бандерівців.

Москва мала свою ціль, коли твердила, що Бандера згинув з наказу Оберлендера, а вбивство, мовляв, доконав Дмитро Миськів, член Проводу ЗЧ ОУН. Та нашвидку спрепарована провокація не вдалася, бо Миськів у день смерті Бандери перебував у Римі. Тоді провокатори кинули підозріння на інших осіб як Венцаль, пані Матвієйко та ін.

А мельниківський орган „Самостійна Україна” в Чикаго у числі 8-му з серпня 1960 р. посунувся ще далі, написавши дослівно: „Німецька державна прокуратура в Мюнхені подала офіційно до відома, що приготує обвинувачення проти пані Матвієйко за її участь у смерті С. Бандери”. І що думав і що хотів досягнути цим редактор „Самостійної України” п. Шемердяк? Він хотів таким чином скомпромітувати ЗЧ ОУН. Кому це на користь? На користь Москві.

Припустімо, що ця провокація була видрукована з необачности. Та коли убивник С. Бандери був викритий в особі Сташинського, то чи п. Шемердяк відкликав її? Ні. І дотепер мовчить, наче в рот води набрав.

Де ж людське сумління у такого типу політиків, як п. Шемердяк і власник бензинової станції, як подібні їм двійкарі, що тільки те й роблять, що ходять по барак та поширюють провокативні матеріяли? Скільки то чесних, довірливих людей писало листів до Мюнхену, запитуючи, чи це правда, що Іван Кашуба втік до СРСР. Ці щирі люди подавали імена людей, від яких чули провокацію. Матеріялу вистачас, щоб справу покривдження передати на судову дорогу. Але заходить питання: чи потрібно такий бруд вносити в чужі судові інституції?

А ось ще один факт, спрепарований напередодні Світового Конгресу Вільних Українців. Чимало людей в Нью Йорку та інших містах Америки й Канади одержали поштою провокаційну летючку. Коверта, мова, її стиль — все це виразно розкривало її большевицьке походження. Однак і тут любителі провокацій поширили чутки, що ту летючку видали... бандерівці.

Оце таких масмо „демократів”, „захисників правопорядку”, „правдомовних” політиків, які тільки й існують для того, щоб зводити внутрішню боротьбу з не-нависними їм бандерівцями.

Чи не краще було б ту енергію, яку вони марно витрачають, виладовувати проти окупанта України і таким чином лишити хоч би якийсь слід своїй конструк-

РЕЦЕНЗІЇ

Юрій Липа. ПОЕЗИЇ. Уклад Євген Маланок. Накладом Українського Лікарського Товариства Північної Америки. Відділ — Торонто, 1967.

Поет Юрій Липа належить психологічно до покоління, для якого героїка визначала найвищий етичний ідеал і абсолютний культ етичних вартостей. Не малу роллю в різьбленні його психологічного рельєфу відіграло ближче оточення, просто назв'яв це — рідний дім. І та атмосфера, що в тому домі панувала. Як відомо, походив поет Ю. Липа з патріотичної родини, що в початках ХХ століття помітно виявила себе в організації нашого національного відродження.

Проте вирішальним чинником, що оформив національне „вірю” поета Ю. Липи, були, без сумніву, події, пов'язані з боротьбою за незалежність України, що, хоч не увінчалися перемогою, все таки закінчили добу, яку сьогодні нам важко навіть уявити.

Усвідомлення жорстоких законів, що правлять життям людини, те усвідомлення належить до притаманностей героїчної етики літературної творчості Липи, і він постійно вертається до мотивів того закону, не наче до замороженого кола проблем, що непокоїли його свідомість. Велич поезії Липи завершує велич його чину. Без цього могла б вона скидатися на патетичну декларацію чи то декларативну фразеологію. Щоб глибше пізнати складнішу індивідуальність, треба в неї глибше „вчитатися”, треба увійти в лабіринти її ментальності. Без сумніву, поет Юрій Липа належить саме до такого складу індивідуальностей. Треба, мабуть, перебороти деякі упередження, поки перед уважним і заглибленим читачем розкриється санктюар поезії Липи, поезії оригінальної, високоідейної, наснаженої філософією героїки та патріотизму.

Треба зуміти прорватися крізь характеристичну липівську поетичну фразеологію, в зону його поетичної атмосфери, у світ романтики лицарського ідеалізму.

Мабуть, у творах жадного українського поета категорія поетичного лицаря не продемонстрована такою панцерною стилістикою, як саме в поезії Ю. Липи. Ідеал лицаря різьбив він із жаром і ентузіазмом ренесансового артизму.

Ця тема інтересна сама собою, і над нею варто основніше зупинитися. Очевидно, що це своєрідне доповнення історіософської думки Юрія Липи, бож ідейна тяглість, без сумніву, існує між його поетичною історіографією та історіософською прозою.

тивної роботи для майбутнього історика? Але на це політики будівництва мостів з УРСР не підуть, вони мусять мати якісь „заслуги”, щоб приязніше говорили з ними павлички та колосові. Нічим іншим пояснити такого поступовання не можна.

Тож немає іншої ради, як здирати маски з тих політиків, які нечесними засобами і провокаціями хочуть собі підбудувати кращі позиції серед чесної спільноти.

Алла Коссовська. ГІРСЬКИЙ ВОВК. Повість. В-во Ю. Середяка. Буенос Айрес, 1967 р., 196 ст. Обкладинка роботи Бориса Крюкова.

Повість „Гірський Вовк” Алли Коссовської вдало скомпонована і її читається з інтересом до кінця. Фінал складного плетива подій замикає трагічна розв'язка, що змушує українського читача передумати низку питань з нашої мученицької дійсності.

Чи і наскільки звільнилися свідомість і почуття авторки від того, що мучило її і приневолило оформити свої переживання саме так, — це питання залишається тасмницею її творчої лабораторії.

Як натякає авторка у вступному слові, в основу повісті вплетені дійсні події і її головний герой теж не вигаданий, а втім, першим поштовхом до написання цієї повісті були враження, які на авторку справила могутня краса Кавказьких гір під час її перебування на Кавказі, мабуть, в період між двома світовими війнами. Вже тоді вона вирішила написати „повість про Кавказ”, але здійснити цю мрію довелося щойно на еміграції.

Час і складність подій, свідками яких було наше покоління, додали чимало до повістєвого сюжету.

На еміграції появилася ціла серія повістей, сюжет яких розбудований на реальній основі подій, що в сумі творять потворну ілюстрацію т. зв. доби „культу особи”, але повість „Гірський Вовк” вирізняється серед них ідеалізацією героя спротиву, в той час як більшість публікацій, в яких описується ця дійсність, мають назагал мемуарний характер. Можливо, що саме тому панівним акордом повісті є доволі світлий оптимізм і віра в перемогу українського ідеалізму та патріотизму над силами нашого поневолення.

Цю повість варто рекомендувати нашим юним читачам. В ній вони знайдуть антидот на літературну дешевизну, якою сьогодні засипані бульварні стенди усіх світових метрополій.

Вол. Гаврилюк

ВИПРАВЛЕННЯ

У жовтневому числі „Вісника” в рецензії В. Гаврилюка п. н. „Збірник химерної мудрости” 6-ий уступ згори має звучати: „У французькій літературі ХVІІ ст. існувала ціла плеяда визначних афористів, як славний автор „Думок” В. Паскаль, Рошфуко, автор терпких „Максим”, Ля Брюєр, геніальний автор „Характерів” і ін.”

Пам'ятайте, що, дивлячись на кожного з Вас, чужинці дивляться на весь український народ, що, оцінюючи кожного з Вас, вони оцінюють цілий наш народ. Тож кожний ведіть себе так, щоб не плямити імені свого народу, поступайте так, щоб постійно помножувати славу його. Щодня ставте перед собою питання: що доброго і корисного зробили Ви для України?

Звернення Воюючої України. Жовтень 1949 р.

КОНЦЕПЦІЯ АБН ЯК ПОЛІТИЧНА БАЗА СВІТОВОЇ АНТИКОМУНІСТИЧНОЇ ЛІГИ

Як уже інформовано в попередньому числі „Вісника”, з кінцем вересня ц. р. в Тайпеї на Формозі відбулася перша Конференція Світової Антиккомуністичної Ліги з активною участю українців: голови АБН Ярослав Стецька і його дружини мґра Слави Стецько, президента УККА проф. Л. Добрянського і В. Чопівського, які входили в склад американських делегацій. Конференція в своїх рішеннях прийняла в засаді становище АБН у багатьох справах, як про це свідчать і резолюції. Деякі з цих резолюцій подаємо:

У справі націй, уярмлених в совєтсько-російській сфері панування

Світова Антиккомуністична Ліга:

вважаючи, що совєтсько-російська імперія удержується силою і поневолює народи, які перед тим мали свої власні національні незалежні держави;

вважаючи, що всі комуністичні диктатури поза російською сферою панування досягнули владу і вдержуються завдяки совєтській Росії, котра ніколи не перестає стремити до завоювання світу;

вирішила на своїй Першій конференції:

1. сприяти відновленню національно-державної незалежності всіх націй, поневолених російським імперіалізмом та комунізмом, і заявити свою солідарність з їх національно-визвольними рухами;

2. дати всю потрібну допомогу поневоленим народам, які борються внутрі і назовні своїх етнографічних територій, щоб скинути російське колоніальне панування; і

3. заявити свою допомогу для об'єднання в свободі всіх країн, поділених силою, і для створення універсального світового ладу, заснованого на свободі, національній суверенності, гідності людини та соціальної справедливості і мирній гармонійній співпраці між усіма націями.

Резолюцію внесли: д-р В. Тамавіт (Тайленд), проф. д-р І. Кітаока (Японія), мадам С. Лябен (Франція), А. Гілен (Німеччина), Рама Сваруп (Індія), д-р Прієто Лоренс (Мехіко), проф. М. Вребір (Пакистан), проф. Б. Гаґард (Швеція), Х. С. Салінас (Болівія), д-р А. Маркез (Аргентина).

Проти утисків вільної думки та переслідування письменників і мистців

Світова Антиккомуністична Ліга рішила:

1. засудити якнайгостріше жорстоке переслідування комуністами письменників та мистців і вживання півлегальних метод проти основних людських прав, що впродовж тисяч років були підставою людського поступу;

2. протестувати проти злочинної практики замикання небажаних осіб до психіатричних лікарень з наміром здушити зростаючий бунт проти комунізму в ділянці культури;

3. апелювати до інтелектуальних працівників у всьому світі, а зокрема до носіїв нагороди Нобеля, щоб вони підняли свій голос протесту проти драконівських заходів, застосовуваних супроти письменників і культурних діячів в усіх поневолених країнах, і вимагали негайно звільнити депортовані й ув'язнені жертви, які змагаються за людські права та незалежність націй;

4. закликати всіх, для кого є священними свобода думки, вислову, релігії та ідеї національної незалежності, вливати на форумі Об'єднаних Націй на уряди своїх країн з метою засуду ССРСР та всіх комуністичних держав за бруталне порушення людських і національних прав.

У справі визволення поневолених народів

Ліга потверджує своє становище допомагати всім народам, поневоленим російським імперіалізмом та комунізмом, в їх національно-визвольній боротьбі і в їхніх прагненнях до національної незалежності.

Спільна резолюція проти торгівлі Вільного Світу з комуністичними тиранами

Беручи до уваги, що в людській спільноті політика й економіка повинні бути взаємозалежними і водночас тісно пов'язаними з етикою;

враховуючи ту обставину, що країни вільного світу продукують достатньо товарів, виповнюючи ними міжнародний ринок, —

Перша конференція Світової Антиккомуністичної Ліги декларує як політику своїх членів: уникати як тільки можливо торгівлі з опанованими комунізмом країнами;

рекомендує, щоб країни вільного світу, індивідуально і колективно, перевели в життя цю задекларовану лінію політики.

**

Кожна резолюція ВАКЛ мусіла бути прийнята двома комітетами — Першим (політичним) і П'ятим (редакційним), поки прийшла перед пленум конференції. Вперше всі три резолюції були прийняті одностайно. На попередніх конференціях АПАКЛ представникам білоемігрантської організації НТС вдавалося здобути кілька голосів проти політики визволення поневолених Росією народів.

ПІКЕТУВАЛИ БУДИНОК СОВЄТСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ В ОН

Заходами Організації Визвольного Фронту, увечері 7-го листопада, якраз у день роковин „великого Октябрю”, близько 100 осіб з лав ОУВФронтів пікетували в Нью Йорку будинок совєтської місії при ОН на 67 вулиці.

Демонстранти, між ними й сумівська молодь, носили транспаренти з написами англійською мовою: „Московський більшовизм знищив 10 мільйонів українців, щоб перетворити Україну в свою колонію”, „Большевицька революція 50 літ тому була російською контрреволю-

У НЬО ЙОРКУ УРОЧИСТО ВІДЗНАЧИЛИ 25-ТУ РІЧНИЦЮ УПА

У Нью Йорку в залі готелю „Коммодор” у суботу 21 жовтня українська громада взяла масову участь у відзначеннях Срібного Ювілею Української Повстанської Армії.

Святкування припали якраз на суботу й неділю, коли сотні тисяч американців узяли участь у демонстраціях для вияву підтримки американських військ у антикомуністичній боротьбі у В'єтнамі, вивішуючи прапори та світлячі вогні в автах, а тисячі „в'єтніків” і „пісніків” виявляли своє невдоволення з війни у В'єтнамі демонстраціями у Вашингтоні та інших містах.

Саме в ці дні українці Нью Йорку й околиць, разом із американськими та різнонаціональними друзями, відзначили тих, які загинули в боротьбі УПА проти гітлерівської і комуністично-московської диктатур, дали моральну підтримку тим, які караються, але не каяться по московських засланнях, та гідно вшанували 110 вояків і старшин УПА, які прибули на Святочний Апель, о 3-ій год. дня, де від імені Капітули Золотого Хреста їх удекоровано Золотим Хрестом УПА.

У великому бенкеті в залі „Коммодору” взяло участь близько 900 осіб, у тому числі 70 запрошених гостей.

Тостмайстром був ред. Ігнат Білинський.

З промовами виступали: ген.-полк. Павло Шандрук, від АБН та Європейської Ради Свободи Ярослав Стецько, від Крайового Комітету в Америці для відзначення Річниці УПА Лев Футала-Лагідний.

Промови виголосив президент УККА проф. д-р Лев Добрянський, відзначений найвищою медалею Конгресу ЗСА полковник американської армії Алмонд Фішер, професор Ля Саль колежку у Філадельфії, активний діяч АБН і ПАВНА д-р Юстин Дж. Епп.

Листа-привітання надіслав бельгієць-упівець інж. Альберт Газенбрук, який не зміг вчасно прибути з Канади, де виступав на святі УПА.

На бенкеті виступали багато осіб, в тому числі представники Національного Китаю і Південного В'єтнаму — з амбасади і постійного представництва в ООН, представники інших поневолених народів.

Страву поблагословив впр. о. Юрій Височанський, ЧСВВ.

В бенкеті взяли участь представники майже всіх українських товариств і організацій, УНСоюз репрезентували заступниця гол. передсідника Марія Душник і гол. секретар д-р Ярослав Падох, а згодом на бенкет прибув головний передсідник УНСоюзу Йосип Лисогір з дружиною.

цією, яка здушила національну революцію в Україні”, „Комунізм — це маска Росії для завоювання світу” та ін. Роздано кілька тисяч листівок англійською мовою, виданих ООЧСУ та ПАВНА.

О 11-й годині диктор на телевізійному каналі ч. 2 згадував про жидівську та українську демонстрації, учасники яких домагались свободи усім народам в ССРСР.

Вся зала оплесками вітала нагороджуваних Золотим Хрестом батьків, матерів і родичів загинулих бійців УПА. Між присутніми родичами був батько славного публіциста з лав УПА Йосипа Горнового п. І. Дяків.

У містечкій частині виступав співак Володимир Луців з фортепіановим супроводом п-і Калини Чічки-Андрієнко, а потім у власному супроводі на бандурі. Американський гимн відіграла п-а Хризанта Зубрицька. Бенкет закінчено співом „Ще не вмерла”.

У готелі „Коммодор” 21-го жовтня відбулась виставка з показом численних видань УПА і про УПА. Виставку zorganizували д-р О. Соколишин і п. Василь Харук.

Наступного дня в залі Фешен Інституту відбулась прем'єра п'єси „Недосяжні” Л. Полтави в присутності 500 глядачів, у виконанні Театру у П'ятницю з Філадельфії, під містечким проводом реж. Володимира Шашаровського.

110 ВОЯКІВ І СТАРШИН УПА ОДЕРЖАЛИ ЗОЛОТИЙ ХРЕСТ

Створена з нагоди 25-ої річниці УПА Капітула Золотого Хреста під головуванням кол. старшини УПА Мирослава Климка-Яреми, відзначила у суботу 21 жовтня, на Вояцькому Апельі в готелі „Коммодор”, о 3-ій год. дня, 110 колишніх вояків і старшин Української Повстанської Армії Золотим Хрестом УПА, в подяку за боротьбу проти гітлеризму і комунізму — за державну незалежність України.

Церемонія вручення Золотого Хреста відбулася у присутності прапороносців Товариства кол. вояків УПА ім. ген.-хор. Т. Чупринки, І-ої Дивізії УНА, Революційної ОУН, ООЧСУ і СУМА, голови Головної Управи Т-ва кол. вояків УПА ім. Т. Чупринки Миколи Грицьков'яна-Макаренка, голови ГУ Т-ва колишніх вояків УПА в Канаді Миколи Кошика, голови ГУ Братства кол. вояків УПА в Німеччині сотника УПА Миколи Фриза-Вернигори, голови ГУ І-ої Дивізії УНА Василя Забродського, голови ГУ ООЧСУ м'ра Івана Винника, голови ГУ СУМА м'ра Євгена Гановського та інш. представників.

Золоті Хрести УПА вручив відзначеним кол. прем'єр Тимчасового Правління у Львові і голова ЦК АБН Ярослав Стецько в асисті старшин-упівців. У промові до нагороджених п. Я. Стецько підкреслив, що в першу чергу цим вшановується тих воїнів УПА, чії могили розкидані по просторах України, і підкреслив, що боротьба не закінчена.

До присутніх понад 200 осіб промовляв голова Крайового Комітету в ЗСА для вшанування Срібного Ювілею УПА Лев Футала-Лагідний.

Між відзначеними Золотим Хрестом були три жінки, які в лавах УПА були санітарками і розвідницями.

Церемонія вручення Золотого Хреста УПА закінчилась спільним „Ще не вмерла Україна”.

ХРОНІКА СВЯТКУВАНЬ 25-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ УПА

(Закінчення)

У попередньому числі „Вісника” повідомлено про 15 міст і місцевостей в ЗСА, де відбулися святкування з нагоди Срібного Ювілею УПА. Із повідомлень Крайового Комітету у ЗСА, під керівництвом пор. УПА Лева Футали, а також із різних українських видань довідуємось, що святкування роковин створення славної Армії Волі відбулись ще в таких місцевостях:

● 8-го жовтня заходами Громадського Ювілейного Комітету влаштовано ювілейний концерт на пошану УПА у Сиракузах, Н. Й., з участю сумівців, пластуців і одумівців, які виконували літературно-сценічний монтаж Леоніда Полтави „Армія Волі”. Промову виголосив Л. Футала. У мистецькій частині виступив тенор-бандурист із Англії В. Луців. Як і майже всюди, концерт був попереджений Богослуженнями за спокій душ загиблих Героїв Революційної ОУН і УПА.

● 8-го жовтня в Ньюарку, Н. Дж., після Богослуження і Панахиди — відбувся Апель Вояків УПА. Доповідь виголосив проф. Л. Шанковський, а потім виступили хор „Прометей”, солістка опери в Нью Йорку Світлана Тонкошкур та ін.

● 14 жовтня роковини УПА відзначено у Детройті, Міч., у залі „Кобо Гол”. До Почесного Комітету входили Владика Ярослав, губернатор стейту Ромні та ін. Доповідь виголосив українською мовою ред. Данило Чайковський, англійською — ген. Лестер Борк. У мистецькій частині виступала Капеля Бандуристок СУМА під дир. П. Потапенка. Місцева преса подала широкі звіти про це святкування.

● 15 жовтня в Пассейку, Н. Дж., — Ювілейна Академія УПА і 50-річчя початку Національної Революції. Головну доповідь виголосив д. Л. Футала, у мистецькій частині виступали проф. В. Ціник, піаністка Марія Ціник, хор „Думка” з Нью Йорку та ін.

● 15 жовтня відзначено Срібний Ювілей у Джерзі Ситі, Н. Дж., в залі УНДому. Присутні вислухали промову д. Л. Футали. Виступали юні бандуристи із Гемстремку, пластуни з деклямаціями та ін.

● 15 жовтня у Гартфорді, Конн., в залі УНДому на ювілейному святі промову виголосив сотник УПА Микола Фриз-Вернигора із Франції; рецитовав актор Євген Курило, виступали Дівочий Хор СУМА з Нью Йорку, солістка Тамара Лихолай, в супроводі піаніста Тараса Левницького.

● 15 і 29 жовтня у Філядельфії ці два дні пройшли під знаком вшанування Героїв УПА. У святкуваннях взяли участь понад 1.000 осіб. У неділю вранці відбулось Богослуження і Панахида за Героїв УПА. Увечері в готелі „Бенджамин Франклін” — Ювілейний Бенкет, на якому промовляли ген.-майор Томас Вайт, ред. Ігнат Білинський, проф. Л. Шанковський та ін., виступав з українськими піснями В. Луців. 29-го жовтня — драму „Недосяжні” Л. Полтави з успіхом показав Театр у П'ятиницю (реж. Володимир Шапаровський).

● Понад 300 осіб у Лос-Анджелесі взяли участь у Святі УПА, на якому головну доповідь виголосив історик УПА, д-р Петро Мірчук. У мистецькій частині виступали сумівці і пластуни, співаки Ніна Сиволап і Петро Боян, а Т-во Акторів Української Сцени під ке-

ривництвом реж. Бориса Грінвальда виставило першу дію п'єси „Отаман Хмара” М. Чирського.

● З ініціативи місцевого Відділу ООЧСУ відбулась 22 жовтня Академія на пошану Героїчної УПА у Мінеаполісі, Міни. Після Богослуження в УНДомі відбувся ювілейний концерт, перед яким доповідь виголосив о. ред. Семен Іжик. У мистецькій частині — мандолінова оркестра СУМА під кер. Олега Левницького, виступ піаністки Хр. Левчук, сценічний монтаж Олега Лисняка підготований Оленою Карп'як-Бенцаль, та ін.

● На святі 25-ліття створення УПА головну доповідь в Омазі, стейт Небраска, виголосив головний редактор Української Народної Помочі Володимир Мазур, англійською мовою промовляли студент Роман Депа і полк. П. Стол, прихильник АБН. У мистецькій частині: деклямації, виступ хору „Верховина”, тріо гітаристів. Учасників було понад 150.

● Про величчі відзначення 25-ої річниці створення УПА, що відбулись 21 і 22 жовтня в Нью Йорку, подано в цьому числі „Вісника” на іншому місці.

● 22 жовтня відзначила громада у Лігай Веллі 25-ту річницю створення УПА. Промовляли П. Мілановський українською мовою і адв. В. Рибак — англійською. Виступав хор під кер. В. Двораківського, акомпаніював д-р В. Блашак, були деклямації та сценічна картина з участю п-і О. Юречко, п-і О. Пегельської та ін. Свято відбулось в аудиторії церкви св. Івана Хрестителя у сусідньому Нортгемптоні.

● Ювілейний бенкет 28 жовтня у Честері, Па, відкрив голова Відділу ООЧСУ інж. Андрій Забродський. На бенкеті були присутні о. мітрат Омелян Мищак від УПЦеркви, о. Липин від УКЦеркви, професор Ля Саль коледжу з Філядельфії, член ПАБНА Остін Еп, як англломовний промовець. Ред. Л. Полтава виголосив промову українською мовою. Провадив святом д. Вол. Корчинський. Близько 200 учасників бенкету вислухали відтворення однієї з програм радіовисильні УПА „Афродита”. Сумівська і пластова молодь брала активну участь у святі.

● 29 жовтня в Картереті, Н. Дж., з ініціативи Горожанського Клубу й 9-го Відділу ООЧСУ відбулось Свято УПА, з одночасним вшануванням 50-річчя Національної Революції. Головну промову виголосив ген. Павло Шандрук. Виступала Вокальна Група СУМА з Трентону під дир. проф. Вол. Третьяка, декляматори та ін. Перед тим відбувся Військовий Апель.

● Заходом Осередку СУМА у Феніксі, Арізона, відзначили Героїчну УПА Академією, на якій промовляли гол. преде. УНПомочі Володимир Мазур, голова Осередку В. Савицький та ін.; була цікава мистецька частина.

● 4-го листопада в Чикаго, Ілл., на закінчення святкувань річниці УПА, з успіхом пройшла п'єса на 4 дії Л. Полтави „Недосяжні” у виконанні Театру у П'ятиницю, в залі „Шопена”. П'єса йде і в інших містах ЗСА, з рамени Крайового Комітету, показуючи дії УПА в повосній роки, зокрема в Сибіру, де упівці рятують в'язнів та творять клітини спротиву.

● Концерт, присвячений Срібному Ювілеєві УПА,

з успіхом пройшов 12 листопада в Нью Бронсвіку, в залі Рутгерського університету. Головну доповідь виголосив письменник Л. Полтава. У концертній частині виступав з виконанням українських пісень і старовинних дум Вол. Луців.

**
*
*

Ця хроніка ще не повна і тому просимо надсилати короткі відомості про святкування 25-ої річниці УПА, не охоплені в цьому числі „Вісника”.

У ВАШИНГТОНІ ПРОВЕДЕНО ДЕМОНСТРАЦІЮ У 50-РІЧЧЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ КОНТРРЕВОЛЮЦІЇ

З ініціативи Організацій УВФронту в Вашингтоні переведено, спільно з патріотичними американськими та етнічними організаціями, демонстрацію з нагоди 50-річчя большевицького перевороту.

Для переведення цієї демонстрації створено комітет на чолі з полк. Василем Рибакком. Спеціальним комунікатом повідомлено про це пресу, радіо і телевізю.

В неділю 5-го листопада відправлено в українських і американських церквах Служби Вожі і Панахиди за жертви комунізму.

У вівторок 7-го листопада члени Організацій УВФронту роздавали летючки ООЧСУ і ПАВНА перед большевицькою амбасадом, Вілим Домом, Капітолом та по університетах.

Від год. 4-ої до 9-ої вечора відбулася біля большевицької амбасаді демонстрація проти московської тиранії в Україні та інших поневолених країнах. Демонстранти носили плякати з написами: „Москво! Геть з України”, „Домагаємося волі для України”, „СССР це в'язниця — комунізм це отрута”, „Москво, перестань нищити українську культуру”, „50-ліття темряви”, „Домагаємося волі для народів комуноросійської імперії”.

Демонстранти носили також трумну з написом „Воля” — посередині та назвами поневолених Москвою народів — по боках. В демонстрації брали участь Організації УВФронту в Вашингтоні, члени Української Студентської Громади, Осередок СУМА з Балтимору, Американці за Свободу, кубинські і малярські борці за свободу, Комітет для жидів під советською тиранією, представники етнічних груп і Американський Протикомуністичний Конгрес.

О год. 6-ій делегація представників організацій, що брали участь в демонстрації, пішла в супроводі поліції і журналістів до большевицької амбасаді, щоб вручити амбасадорові Добринінові оскарження комуністичної партії на чолі з Політбюром за їхні злочини та позов на суд. Амбасадор відмовився прийняти оскарження, мовляв, „урядовий” час уже минув.

Журналісти переводили інтерв'ю з демонстрантами. Місцеві телевізійні стації передали ще того самого дня звідомлення про демонстрацію.

АНТИКОМУНІСТИЧНЕ ВІЧЕ В НЬЮ ЙОРКУ

Спільно з американською антикомуністичною організацією „Орден Лафаста”, товариство американських прихильників Антибольшевицького Бльоку Народів, ПАВНА, провело 5 листопада масове віче у залі „Тавн Голлу” на 43-ій вул., на якому були понад 400 учасників, як уроджених американців, так і представників різних поневолених націй. Українська група була найбільш численна.

Сцена була прикрашена прапорами ЗСА, українських організацій, в тому числі ООЧСУ і СУМА, прапором „Ордену Лафаста”, АВН, прапорами Тибету, Грузії, Словаччини, Естонії, Білоруси, Болгарії, Хорватії, Угорщини, різних народів Кавказу та ін.

В президії були: кол. конгресмен Г. Фиш — президент „Ордену Лафаста”, д-р Нестор Процик — голова Українського Відділу ПАВНА, голова ЦК АВН Ярослав Стецько, організатор антикомуністичних демонстрацій під гаслом „Підтримуймо наших вояків у В'єтнамі” Р. Гамлер, адмірал фльоти Й. Кларк, член парламенту Індії Багай Ател з дружиною, голова ПАВНА д-р І. Дочев, колишній посол ЗСА на Кубі Ірл Смит.

Більшість із перелічених осіб виголосили короткі промови, тавруючи ССРСР, як в'язницю народів і домагаючись від урядів вільних країн допомоги поневоленим націям не на словах, а на ділі.

Присутні оплескували промову п. Ярослава Стецька, який сказав, що в добу нуклеарної зброї і загального оправданого страху перед нею вирішальними стають малі або внутрішні війни повстанського, визвольного типу. Промовець закликав вільні держави морально підтримати визвольні рухи поневолених націй.

Д-р Н. Процик назвав 50-ліття большевицького перевороту однією з найбільших драм людства. Він закликав уряд ЗСА будувати „мости дружби” не з антинародними урядами, а з народами, які чинять опір комуністичним диктатурам.

В одноголосно прийнятих резолюціях, пересланих Урядові ЗСА та урядам вільних країн світу, учасники віча засудили ССРСР, як диктаторську імперію.

ДОДАВ І СВИН ГОЛОС...

„...Організатори УПА сиділи в затишних помешканнях, при заставлених стравами столах та мріяли про свою „славу”... Склад вояків УПА був малочисельний... „Дії” УПА були хаотичні: в першу чергу це були порахунки між самими собою... А взагалі про УПА написано досі дуже мало, та й та „писанина” заплутана, хаотична; більше в ній описів природи”...

Звідки ці насичені злобою, неграмотно уложені цитати? З „Голосу Родіни”? З „Радянської України”? З московської „Правди”? А може з „Нового Русского Слова”?

Ні, ці цитати взято зі статті, надрукованої в ньюйоркській „Напій Ватківщині” (з 31 жовтня ц. р.), яка називає себе „незалежним тижневиком демократичної думки”. Під статтею стоїть підпис: Степан Самійленко.

Ну, що ж, всякі бувають на світі вояки... І всякі бувають тижневики...